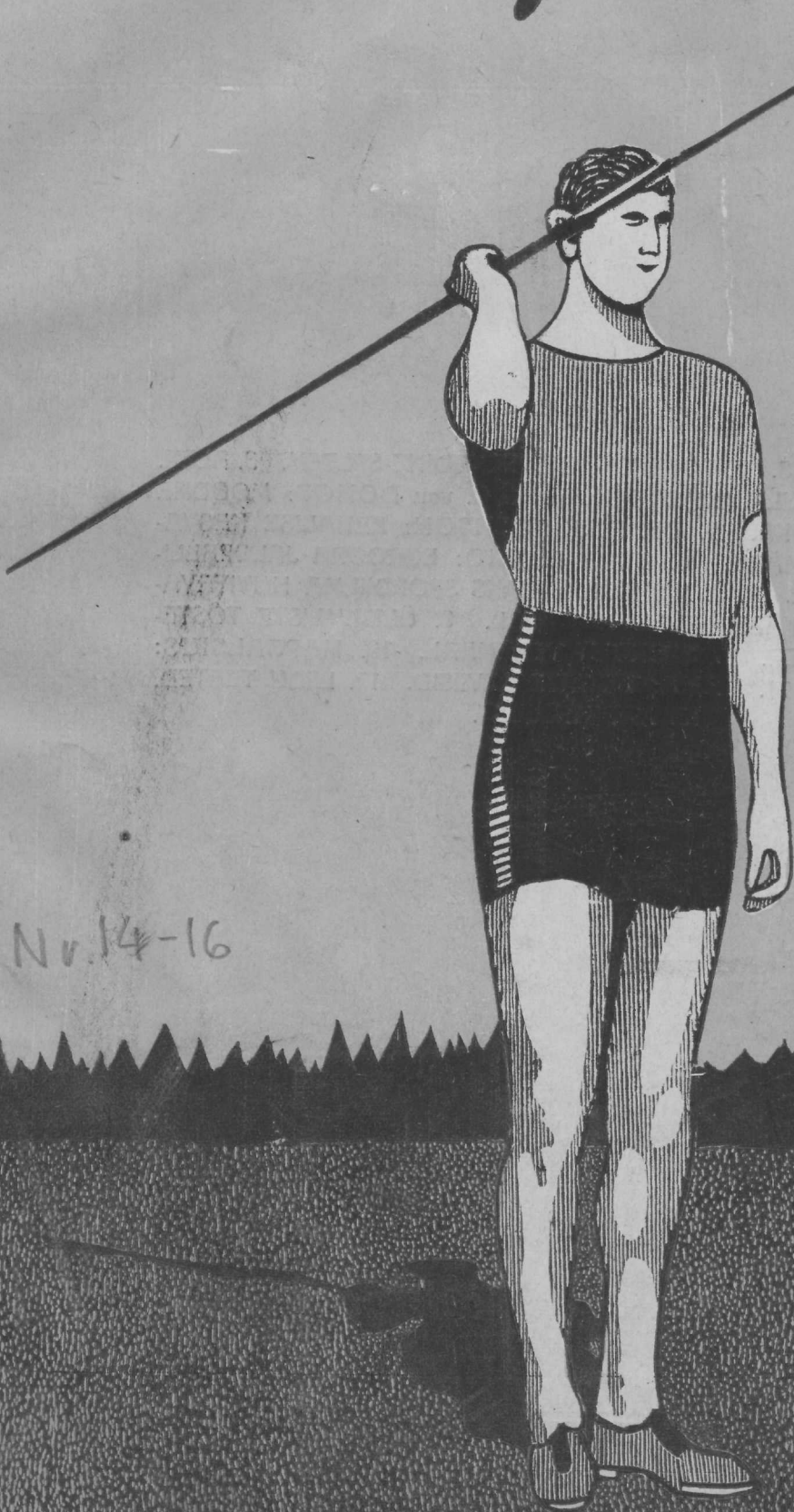

Nr. 14-16.

Gesti Spordileht

SISEMINESTES
No. 14-16
Eesti Rahva Muuseum
Tartu
Wabariigi
Toompea
1000

Nr. 14-16

SISUKORD:

1. ÜLESTÕUSMISEKS.
2. TÕUKEKUUL: KEVÄDINE SPLEEN.
3. ALEX. ANTSON: KEHAKULTUUR JA KUNST.
4. G. von DONOP: MOODNE SPORTLINE PLASTIKA.
5. DR. H. JÜRGENSON: KEHALISE KASVATUSE MÕTE, EESMÄRK.
6. EINO SOINIO: EUROORA JALGPALLI-INTERNATSIONAAL.
7. J. MIKKOLA: KÄKS SPORDIILMA HUVITAVAMAT VÕISTLUST KÄESOLEVAL HOOAJAL.
8. ÜLEILMLISTE TÕSTEVÕISTLUSTE ÜMBER.
9. SPORDIST VENEMAAL.
10. HAPSALSIIUS: NOORTE ALALT.
11. VANA: NOORTE DEVIISID.
12. LIIDI TEATED.
13. MITMESUGUST.

AJAKIRI

Eesti Spordileht

„EESTI SPORDILEHT“ on Eesti Spordi Liidu poolt väljaantav ainsam sportlaste häälekandja Eestis.

„EESTI SPORDILEHT“ toob paremate kodu- ja väljamaa sporditeadlaste ja arstide poolt spordi kui ka ühiskondlise elu puudusi ja varjukülgi käsitavaid kirjutusi ja sooviavaldusi.

„EESTI SPORDILEHT“ toob tähtsamate kodu- ja väljamaa sportliste sündmuste kirjeldusi, ülesvõtteid ja karrikatuure.

„EESTI SPORDILEHT“ valgustab kõiki spordi edusamme, tehnilisi täienemisi ja ülesleidusi, sportlase kultuuri tõstmiseks Eestis.

Iga kodaniku kohus on lugupidamist tunda rahva kehalise arenemise vastu, lehte tellida.

Iga sportlase kohus on lehte tutvata ja sõprade seltskonnas laiali loata, tellimisi hankida.

Tellimise hind: aastas 500 mrk. poolaastas 275 mrk.
Tellimisi võtavad ka kõik kodumaa postkontorid vastu.
Toimetuse ja talituse aadress: Tallinn, Pikk tänav 47.

-- J. REIMANN, Tallinas --

KIRJUTUS-JOONISTUS-TARBE-
ASJADE KAUPLUS

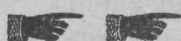
Harju t. 34
Kõntr. 206

KÖITMISE- ja LINEERIMISE-
--- TEHAS ---

Heeringa tän. 12.
Kõnetraat 102

KOOLI ja KANTSELEI TARWITUSTE OSTUKOHT ÜKSIKULT ja HULGA-
WIISI. ERITI KONTO- ja LAULURAAMATUD, KUI KA KÕIKSUGU LIHT
ja PEENKÕIDETE WALMISTAMINE.

Tellimiste wastuwõtmine Harju t. 34.

Hinnad mõõdukud.

RESTORAAN

'KULD LÕVI'

Harjutän. № 40

FOTOGRAAFIA-ASUTUS J. & P. PARIKAS

TALLINN, KUNINGA TÄN. 1.
TELEGR. ADR. PARIKAS-FOTO
TALLINN, TELEFON 7-50.

MAITSERIKKAD FOTOGRAA-
FILISED PORTREED, GRÜPID,
:: SUURENDUSED ::
igas suuruses ja tehnikas, vastavalt
moodsatele nõuetele.

KÕIGE SUUREM KOGU ÜLES-
WÕTTEID EESTIST

kõigilt aladelt: ilusamad maas-
tikud, tähtsamad sündmused,
valitsuse liikmete ja silmapais-
vate tegelaste portreed.

ALBUMID, POSTKAARDID,
SEINAPILDID jne. jne. jne.

ATELJEE AVATUD: äripäiviti kella
9-5-ni, pühapäiviti — 1. septembrist
kuni 15. maini — kella 11-2-ni.
Suurtel pühadel ja suvipühapäevadel
on äri kinni.

EESTI SPORDILEHT

TOIMETUS: TALLINNAS, PIKK TÄN. № 47. TEL. 10—02.
TOIMETAJA: HARALD TAMMER. = VÄLJAANDJA: EESTI SPORDI LIIT.

№ 14—16.

Teisipäeval, 11. aprillil 1922 a.

№ 14—16.

Ülestõusmiseks.

On jälle Ülestõusmispühad.

Tõusevad üles kõik mahamaetud jumalad, ühes lillekeste ja liblika-kestega kohedast mullast. Tõusevad jälle kõik ihad ja soovid ilusa, terve ja päiksepaistelise järel. Seda ergutab loodus ise.

Ei ole kellegil põhjust nüüd nii õnnelik olla kui sportlasil. Kevadel on meie ülestõusmine, uuestsünd.

Tuhat ilusat müüti ja muinasjuttu piiravad ülestõusmist. Tuhat õnne ja päikest naeratavad meile vastu.

Avagem põued igavesele valguse, elu ja õnne hallikale. Astugem ühiselt välja kitsastest kambritest ja joobugem päikse ja endi ülestõusmisilust.

Kevadine spleen.

Tõukekuul.

Что-жь, по челоуѣчеству даже
пожалѣть можно.

Илья Эренбургъ.

Naelkinge hooaeg algab. Kevade kutsub metsa, murule, spordiväljale. Igal pool algab uus elu ja lõbus töö. Talvine puhkus ja ettevalmistusaeg on möödas ja õhetava palgega ja põksuva südamega ruttab sportlane loodusse. Kevade ja elukevade! Lootused ja igatsused piiravad teda. Võita! Võita kõike südamele kuhjund muret ja tuska, võita kõiki kangemaid kaasvõistlejaid, võita loodusvägesid ja esimesenä jõuda täielise meheideaali sädelusse.

Nii mõtleb sportlane kevadel. Kuid, heldeke, kui vähe teostub neist ideaalseist mõttemõlgutustist, kuis purunevad kõik vikerkaarused lootuslaevad silgutünnide vastu ja kui proosaliseks muutub lõppude lõpuks see „jant. Ent selle asemel, et

kasust, kes oleks hingeliselt tasakaalus, kelle teadmised oleks võrdsed hingelise arenevusega. . . Väiklus, närusus ja omakasu igal sammul, kõrgemast võimumehest kuni uksehoidjani ja kaabakani. Koolis, kodus, kirikus, poliitikas, kirjanduses, kunstis, spordis jne. jne.

Kõik mis inimene ka kätte ei võtaks, olgu see säravamgi pärl, kõik mis ta kõrgeks ei kiidaks, olgu see humaansengi idee, muutab jäleduseks ja kabuhirmus põgened sa kui pidalitõbise eest. Ja tõmbud endasse kui siil, Kalevipoja kasukas trotsivalt kuklal, eläjalikke silmega umbusklikult uurides ja terava ninaga hädaohtu haistes.

Õpetlane saab matemaatikuks, kirurgiks, sportlane kiirjooksjaks, kuuliloojaks, kunstnik - kirjanik imazhinistik - ekspressio-

W. Lemberg
Kunstfotograafia
Ateljee
Tallinnas.

kunstfotograafia
pildistused ja suurendused
kunstkopeerimisviisidel

S. Karja tän. 12

„Eesti Spordilehe“
talitus

teatab sellega, et lehe
tellimisi

kõigis kodumaa postkontorites

hariliku tellimishinnaga:
aastas 500 mrk., poolaastas 275 mrk. ja kuus 50 mrk. vastu võetakse.

lõõmava tunglaga teed mustendavatesse elusügavustesse näidata, muutud ise pajatsiks või automaadiks, keda lohistatakse mõõganeelajate ja „kumminimeste“ kirjus hanireas.

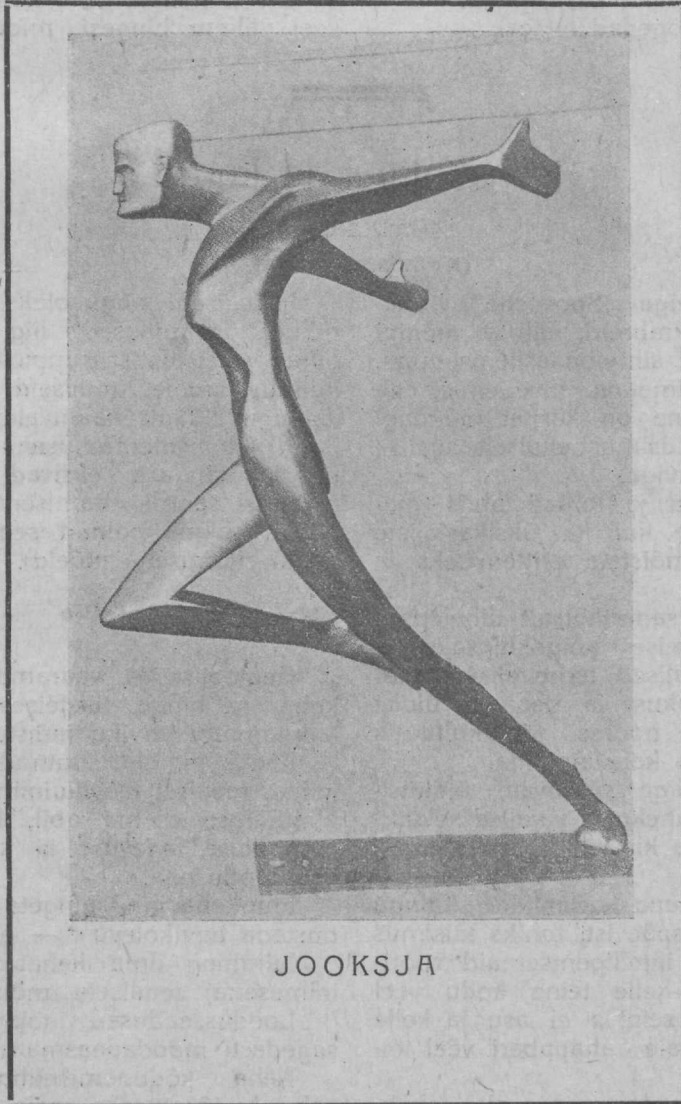
Hi-hi-hii! Ha-ha-haa!
Millest see katastroof!

Meil puudub inimene. Meil puudub sõna täieslikus mõttes, inimene kes austaks ja hindaks teist kui inimest, kes suudaks loobuda üldsuse hääks isiklisest oma-

nistik, kuid inimeseks ei keegi. Ja ühesugustes tiirudes keerlevad, karglevad kõik nad tema ümber, tallates ja sõtkudes üksteist, üksteise kukile ronides, et kaela kõrgele sirutades kukena kriisata — vaat' mina olen inimene, kultuurinimene, üliinimese pikkune.

Ja kuulmatult käib ringi hüüe: kasvatage inimest.

Kasvatage inimest kehaliselt ja vaimliselt, lähendage teda uuesti loodusele, kas-

JOOKSJA

vake välja üks, kes siilina kerra tõmbund, või mutina soppa või kõntsa on pugunud ja kiskuge maha teine elevandiluust unistamis- ja unustamistormist, kus ta kükitab käed püksitaskus, suurepäaline, kidurakehaline, mõttetu pilk kuu poole ja lõug ripakil. Koopaelanik ja kuuelanik! Viige nad ometi värskete tuule kätte, laske neid veidi liigutada jääkülmi käsa, jalgu.

Kuid kas teie sõgedad ei tea:

Meie oleme põlluharija rahvas, oleme loonud poolesaja aastaga kultuuri, saavutanud iseseisvuse — oleme kangelased. Peame korjama oma esiisade labakindaid, vöödilisi vöörihme ja kaljakanne, et tulevastele põlvedele mälestust jätta.

Ja kuulmatult käib ringi hüüe: kasvatage inimest.

Ori ei mõista oma kehast lugupidada, veel vähem hingest, mida näha ei olegi.

Kehakultuur ja kunst.

Alex. Antson.

(Kirjaviis muutmata).

Lehitsedes huviga „Sportlehe“ viimaseid sisukamaid numbreid, näib nii mõnigi uus selgitust vajav sihtjoon esiletõstatuna. Ühe energilise toimetaja süvenemist eeldava töö tulemusena on käsitet mõndagi unustusse jäetud küsimust eluliselt vajalise ja uuesti äratet huviga.

On tekkind suur ja küllalt tähtis vajadus spordi üldiste kui ka üksikasjaliste väärtuste ja väärmõistete eritlemiseks ja selgituseks.

On saanud ka samatähtselt tähelepandavaks sportliikumise kõigekülgeks ja õigeks eduks vajalised teoreetilised teadmised, mille vildakust ja peaaegu üldist puudumist Eesti noores kehakultuuris kurva faktina tuleb konstateerida.

Sarnaste spordiga suhtuvate üldküsimuste ja nende vahekorra vajalise selgituseks on mõeld ka kitsastes piirides käesolev kirjutus.

Eriti pingulkistuna kirjanikke ühingu „Tarapita“ esinemispäevist, tohiks küsimus kindlasti huvitada intelligentsemaid sportmehi, eriti neid kelle teine kodu veel kabaree suitsend seintes ei asu ja kelle ajud kaaluvad peale rahapaberi veel teisi väärtusi!

„Tarapita“ kaalumattu ja osalt ülekohutunegi kohtumõistmine on esiletoond terve rea ägedaid proteste ja mitmepoolseid artikleid ajakirjanduses ja „Sportlehe“ veergudel.

On vaid vähe puudutet meie kirjanduses (ajalehis ja ilukirjanduses) kehakultuuri ja kunsti vahekordi selgitavaid suhteid.

Ometi on mõlemad seotud lähedamalt teineteisega, kui vast nii mõnigi ühiskondline avaldus ehk probleem mille ühtumises vaidlematta kindel ollakse.

Näib isegi nagu oleksivad meie kirjanikud „Tarapitlased“ liig vähe teadlikud olnud kunsti alatisest applodeerimisest kehakultuuri poole, milliseid tõendusid esitab aegluga küllalt kaaluvaid ja avarkujulisi.

(Tuleb vähemärgusena tähendada, et needki rängasti eksivad kes kirjanikke arvamisi spordi eitamisena loevad. Nagu hiljem selgus polnud see sealtpoolt kaugeltki eitamisena mõeld).

*

Aegloolise ja vääramatu tõena jäänd keha ja hinge üksteisest olenemise ja lahutamattu terviku mõiste.

Keegi ei ole suutnud eritledes neid kahte, reaalselt olevikuinimest ettekujutada ainukülgse eseme abil, hinge ehk keha ainupoolse tegevuse ja kandejõu loomuliku taotlusena.

Inimkeha ilma hingeta ei suuda moodustada tervikolevust — elavat inimest.

Inimhing ilma kehata ei saa esineda inimesena, reaalsete mõistete piirjoones. Loodusseadused rajavad algsed, ent sagedasti möödapeasmatud mõisted.

Keha kõdunemismõisted — mille valusaks tõestuseks meie degenerereeruvuskalduvusele kergesti alluvad inimolevused — oleks ka vastavalt hingeliste väärtuste varisemisvõimalused.

Keha — selle hinge alusmüüri pragunemisel variseks ka sellele lahutamatta rajatud ehitus — hing. Ent hing on kõikide kunstide kõrgem taotleja ja moodustaja.

Keha olles hingele alusmüüriks, ei saa ealeski tähelepanuta jääda, kõigi vaimliste saavutuste kaastegurina.

KUULITÕUKAJA

Ilma füüsilise vastupidavuseta, kehalisist võimeist samuti oleneva energiata, ei saa luua ükski geenius ega keskpärane kunstnik oma nimele vastavat saavutust.

Keha ja hing on loomingus lahutamatta tegurid, sest hingelised võimed olenevad suurel määral kehalisest arenemisseisukorrast.

Kehaline degeneratsioon toob ka pea-aegu alati vaimlise degeneratsiooni kaasa.

Sarnasena esineb mitme kirjaniku vaimline väsimus ja haigus, kehalise kõdunemise tundemärgina.

Kas suudaks kujuri vaim, kõdunend ja halvati, ehk kergesti väsivi kätega raiuda kivvi ja pronksi surematut mõtet.

Siin on keha sama tegev kui vaimgi.

Kas ei too kehaline tervenemine meile nii vajalist ja ülitähtsust vaimlist jõutunnet, elurõõmu ja energiat.

inspireerituna, üle näitelava, igat detaili jälgivat kunstiarvustajat lõõmab.

Ent, tantsus on keha ja vaim lahutamatta tervikuna loomingtegevuses.

Siin ei saa eeldada avaldusmõju saavutamata esimest teiseta, ega ka teist esimeseta.

Siin nõuab saavutus kehalisi võimeid võrratu palju.

Tantsija-kujur peab kehaliselt ideaalina arenend olema. Iga väiksemgi osa muskulatuuris peab plastilise ja harmoonilise täiusena domineerima.

Väiksemgi arenematus oleks küllalt kaaluvaks ja andeksandmatuks komistuskiviks.

Ärgu unustetagu et siin nõuetavat suudetakse omada ainult kehakultuuri suurimate arendamissaavutuste abil.

Sportimiseks tarvisminevad

jalanõud

on saadaval

O. Kirusk'i kaupluses,

V. Karja täñ. 5, Tallinnas.

Ainult

J. Abergi kalevikauplusest

V. Karja täñ. № 5, Tallinnas

ostavad spordimehed

omale häid päälisriiete ja ülikonna tarvitusi.

Meil on neid elus nii väga vaja. Väga vaja ka kunstilises loomingus.

Ei oleks kaotuseks ühelegi vaimutegelelasele elada vanadus aastaidki jõuküllaselt loomisvõimelisena.

Tänapäeval ollakse kehaliselt vananend, kolmekümne aastasina. Sellega käib käsi-käes vaimline vananemine.

Toonitades keha ja hinge vastastikke ja eraldamatta sülelusi — tervikinimeses — selle kõigikülgse, samuti ka kunstiliseks loominguks tarvisminevat tervist ja energiat, mille tähtsaks toojaks kehakultuur ja sport — tuleb vaid peatada üksikute kunsti avalduste juures, mille otsekoheseks loominguväljenduseks keha kui avaldusvorm ja aine:

Kunsti kõrgemate avalduste hulka kuulub tants. (Tants selle sõna kunstilises mõistes, mitte kabareedes ja pidusaalides vormitu ja elutu karglemine). See võluv ja harras keha ja hinge ühtesulatav looming, mille tulilõõsk otsekohe, silmpilgu

Kui palju püsivat ja kindlat kehalist ja hingelist arendamist eeldab kõrgem ja ideaalsem täienemine.

Järgmine ala — näitekunst vajab samalpalju kui eelminegi, kehalisi täienemistulemusi.

Kui palju siin kõigiks tarvis energiat ja graatsiositeeti kokkusulatuna.

Kui palju plastikat ja liikuvust.

Põgeneksime sajatades teatrist nähes kohmakaid ja poolkuivand noorusvananend eitesi laval komberdamas.

Palju peame punastama enese praeguse teatri väljenduskohtakusest!

Kunsti — selle kõrge ja üleva nimel — nõuame siin kehalist tervist ja ilu!

Ent seda saavutatakse spordi abil — jalutuskäigud, igapäevased toaleti seadmisel ja teised kodused toimingud ei anna seda üksinda ealeski.

Piljardi kepp „Tarapitlase“ kätes ei küllasta veel kedagi kõigekülge tervisega. Spordinaudingust võlutuna peaksime kit-

sad mängutoad ja roheline kaleviga laud jätma.

Kõigi ülaltoodu kaitseks kõneleb Greeka kehakultuuri hõitsvusaeg, millega käsikäes olid kunstide kõrgemad saavutused.

Kas ei varisend viimasedki esimese hävinemisel.

Kuidas harrastame tänapäev Greeka kujurite veetlevaid skulptuurteoseid, unustades et need kehakultuuri kõrgema hõitsengu saavutused — võrsudes halasti kehade kõrgest arenemisest ja harmoonilisest tervikinimesest.

Kas ei kõnele kõik minevikukunstis, mis sama valdav tänapäevil, kehakultuuri kasuks. Kunst ei saa ealeski eitada kehakultuuri, sest see oleks tal ühtlasi ka enese osaline eitamine.

Tehke koguni tulevikus uusi ja avaraid väljavaateid spordi ja kehakuultuuri kasuks.

Eeldagem et sportki areneb tulevikus iseseisvaks ja valdavaks kunstialaks. Üksikud esemed iluisklemine ja esteetilised võimlemisharjutused ennustavad juba seda.

Kas ei võiks teha kaugemallegi minevat oletust: eeldades igas üksikus inimeses harmoonilise arenemiskäigu edasikestvusel — elavat ja liikuvat kunstteost — kujurväljendust.

Hetkil, olevikuinimestena oleme sellest veel kaugel, ent kas ei peaks püüd sellele kajastuma tulevapäevi ideeis ja tegutsusis.

Seadkem uusi tähiseid kehakultuuri vaimustavaks eduks!

Tartus, 27. I. 22.

Moodne sportline plastika.

G. v. Donopi järel H. T.

Võtame ekspressionismi ju kord lihtsalt, kui „kujundavat kunsti“ (Ausdruckskunst), kui kunsti, mis ainult asjade pildistamisega ei lepi, vaid teatud, kunstnikus peituvaid ideid väljendab, — siis oleme esimese sammu astunud vabanemiseks kitsast väikekodanlisest kammitsast, mis iseteadvalt kõik argipäevanõudest ülekäiva „rämpsuku“ ja „ogarate käperdamiseks“ nimetab.

Meie aeg sunnib võimsalt kehalisele tegevusele, kaitset looma isiku vabale arenemisele ükskülgse vaimlise ja majanduslise tegevuse eest. Meie oleme — ja kõigepäält looduses — õppinud asjast kaugemale, läbi nägema, ülevat ja väiklast, hääd ja halba tunda mitmesugusis asjes ja ilmuvisis.

Ons see ime, kui ka sportline idee, meieaja sünnitelm, kunstnikku õhutab, sünteetilis-abstraktses vormis saadud elamus edasiandma?

Tegelikult nõuab küll spordiharjund silm teatud „tõelikkust“; meie otsime kujundi vormes kõigepäält vastukõla tunde, mis käsitatava liigutuse täitmisel meid saatnud. See „tõelikkus“ ei ole aga rippuv realistlike üksikasje kuhjamisest, vaid vastupidi, need võivad koguni suure põhipaneva joone selgust tumestada. Edasi seisab hädakoht, et üksikud väärtused tehnilisest punktipäälsusest meid nautimast enam segavad, sest kunstnik on oma teosega

loonud täieliku teguasja, lõpulikult kindlakujulise, nii et meie silmal sääli mingit mõju, mingit loomisvõimu ei ole.

Sellest vaatepunktist mõjuvad näit. need naturalistlikud, pool klassitsistlikud plastikud läinud aastakümnest nii piinlikult; sest et nad sportliselt võimatud on ja teiselt poolt hingele mingid elamusi ei paku. (Oo, meie vaesed kalevipojad, keda andetud võõpajad on igavesteks hirmutisteks, mõtteta lihaste jändrikkudeks moonutanud)!

Ka võhik, kes nende vaadetega varustatuna, käesolevas numbris reprodutseeritud Wilhelm Andree (Leipzig) plastikkujunditele läheneb, ei saa tunnistamata jätta, et kunstnikul siin tormilise jooksuhoo või pingutatud jõu „idee“ kehastamine meisterlikult on õnnestanud.

Kes aga sportlist liigutust lähemalt tunneb, leiab ka käsitatava ala tehnilise külje täiuslikult väljendatud olevat, olgugi lihtsustatud, suursugusemas vormis. Isikliste elamuste ühinemine materiasst vabanenud mõttega loob vaatelejal kunstilise joobumise.

Pareimateks ses mõttes tahaksin ma kuulitõukajat ja jooksjat lõpupingutuses pidada. Võib öelda, et siin liigutused kui päevapildistatud näivad ja ainult väline ainekäsitus seda sümboolset vormi tõendab, milles hinge liigutatud fantaasia valitseb. Kuidas jooksja parem põlv tera-

valt õhkupaisatud, rinna- ja käemuskulatuur sulavalt libastuvad ja pää kogu edasipüüdvat tahet enesest ühendab, on haruldase jõuga väljendatud.

Veidi „naturalistliselt“ mõjub sellevastu kuulitõukaja, keda eeskujuliku, üldmõistetava vormi tõttu võib sportlastele „õpevahendina“ pakkuda. Tõukaja on hüppsammu järel pöördund ja algab tõuet; keha on äärmiselt pingutatud, parem õla omapäraliselt tagasitõmmatud, nagu see soome tõukajail. Sportliseks tuleb siin iseäranis parema käsivarre asendit nimetada, milles tunda käsivarre pikkustelje vägevast pingutust püstjoones kuuli keskkohale. Kes umbes aasta eest eestlase Thancneri (Tammeri) tehniliselt täiuslikke tõukeid

jälgis, võiks siin reproduktsiooni oletada, kuid tõepoolest ei ole kunstnik seda tõukajat kunagi näinud.

Ka oda- ja kuuliviskajad näitavad imes- taamisväärt põimendust puht sportlase aine ja kunstliselt selgunud liikuvusidee vahel. Kuuliviskes on tabatud omapärane, pööramismoment, kus tasakaalus seisev keha kuuli õla- ja selja muskliste jõuga heilutab, kuna odaviske, nagu kuulitõugegi, jõu kontsentratsiooni paremale kehapoolle ja eelseisva viskeliigutuse tekkimist kujutab.

Kunstnikkudele oleks tänuväärt ülesanne, sporti, tema mitmekesisest ilmutest kunstteostena jäädvustada ja uuesti läheneda kehakultuurile, millest nad kahjuks võõrdund on.

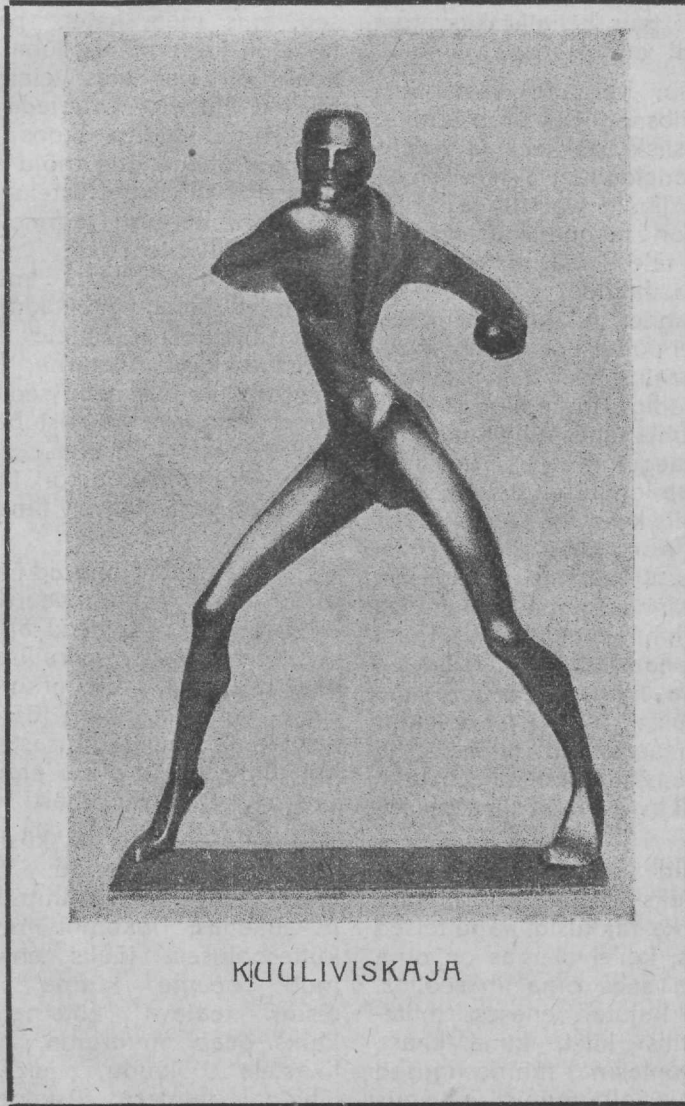
Kehalise kasvatusete mõte, eesmärk.

Dr. H. Jürgenson.

Küsimus, mis on hing ja mis on keha, kus nende mõistete demarkatsioonipiir, on vana küsimus, nii vana, kui inimsugu, tema ilme ja organismi füsioloogiline külg, elu. Tuletame meelde ainult tuttavaid lehekülgi mõttetarkuse ajaloost, kus Jumalaid, mõisteid hinge ja keha kohta otsitakse ja meie võime juba nimetada VI aastasajal enne Kristust suuri mõtteteadlasi, kelle nimi iganes ei või kustuda, ka tänasel päeval, olgugi nii palju põlvi inimesi elanud. Olgu nimetatud siinkohal kas või Elea linna mõtte- teadlased n. n. „elealased“, kelle hulka arvame Ksenofani, Parmenides't ja teisi, kes käsevad mitte uskuda „nägeva silmale ja kohiseva kõrvale“, siis nimetame klassikaaja materjalistliku dualismi loojat Demokritest, kes ütleb, et ilm seisab koos ainult aatomitest, nii vaimu-aatomitest, kui mateeria-aatomitest, siis spiritualistliku dualismi loojat mitte iialgi naeratavat Platod jne. jne. Mõte, mis on keha ja mis on vaim (hing) on neist aegist senini paremate inimeste tähelepanu alaliselt oma päälle tõmmanud ja küsitavaks jääb vist ka tänapäev see, kas see küsimus üldse kunagi parajat lahendust saab elus ja teaduses leidma?... Kuid mitte eluprobleemide hulgast kõige raskemat ei tahtnud ma siinkohal arutama hakata, kui just puudutada pisut füsioloogiliselt vahekorda vaimu ja keha vahel, käsitada peaaju ja lihaste füsioloogiat niipalju, kuivõrd ta kehalise kasvatusete probleemi aitab selgitada.

Et kehalise kasvatusete probleem praegustel aegadel pärast sõdasid ja mõllu, „seisuste“ ja „klassivõitluste“ järele ahnitsevate inimeste jaoks tervendavaks abinõuks võib saada, tahab nagu vastuvõetavaks meile paista, ongi vist nii, — tarvis on aga energilisi samme astuda võimalikult kohe seks, et kehakasvatus õigetesse roobastesse saaks juhitud, terviselt demoraliseeritud ega militariseeritud kuidagiviisi ei tohiks saada. Ei võiks ju siin eeskujuks tuntud Bismarck olla, kes oma üliõpilaspõlves 28 korda kahevõitlusest osa võtnud (ka kehar- harjutus!), ega Saksa üliõpilaskond ses suhtes ka mitte, kes suutnud 1828—1878 a. ärapidada 180.000 kahevõitlust jne. (Vaat.: Allg. Med. Centr. Zeitung 10. Jan. 1883) jne. jne. Ei, kehaline kasvatus peaks kõiksuguseid aumõisteid enesest välja pilduma, alludes teistele, ratsionaalsematele radadele...

Et kehakasvatusete kultuur aga jõudsasti edasi jõudmas, näitasin juba osalt selle aasta „Eesti Spordilehe“ jaanuari kuu numbrites, kus aasta kolmekümne eest „Die deutsche Turnerschaft'is“ juba 490.455 liiget oli (mis välja tegi tolajal 1,89% tervest Saksamaa rahvast), täiendan siinkohal veel, St.-Peterburger Medicinische Wochenschrift'i järele 1909 a. A. Grinevsky järele juba Saksamaal 1. jaanuaril 1907 aastal 7787 (Turnvereine) spordiseltsa olnud tervelt 850.000 liikmega, kuna ka Prantsusmaal samal ajal sport ja kehakasvatus lõkkele lööb ja sääl ees leiame 1100 spordiseltsi

KUULIVISKAJA

300.000 aktiiv-liikmega. Kuidas meie kehalse kasvatus asi on, teame isegi ilma et arvasid tuua, neid pole mul ka praegu käepärast, aimata võime aga julgusti, et registreeritud sportlaste arv jõudsasti viimastel aastatel tõusnud. Kuid mitte ka sellest ei tahtnud siin sõna võtta, kui selgitada spordi jne. psükooloogilisi ja füsioloogilisi momenta, vaadelda lähemalt neid momenta, tingimisi, mis kehalist kasvatust arstliselt seisukohalt valgustavad.

Mida võiks siin vaimule vastandiks seada?... Jättes filosoofiliste probleemide käsitust, nimetan siiski, et keha ja vaimu vahekorda võiks vaadelda vast Schellingi seisukohalt, kelle järele vaimu ja keha kohta ka maksev on magnetismi seadus, kus vaim ja keha täiesti äärmistel, põhja ja lõunanaba vastastikkudel otsadel, koh-tadel on. Nagu magnetismi juureski keskpaigas ei avaldu, ei põhja ega lõuna magnetism, vaid püsib teatud tasakaal, niisamuti on lugu ka absoluudiga, kuna hing ja keha tema lõuna ja põhjanaba näitajaiks on. Paremini arvab peaegu Hegel, kes räägib, et ig a A nõuab loogiliselt juba mõistet mitte-A-st, nii siis keha mõistele vastaks mitte-keha mõiste, s. o. hing. Mitte edasi minnes filosoofiasse, seame praktilisest seisukohast väljamineks, keha vastandiks, ühe sõnaga öeldud, hinge ehk vaimu, kuna keha all siinkohal peaasjalikult lihaseid silmas saame pidama, hinge all seekord aga peaaegu jne. tegevust; nii siis, vaadeldes keha tegevuses peaasjalikult lihaseid ja hinge tegevuses peaasjalikult peaaegu, asume ülgitseatud, vist küll huvitava küsimuse, selgitamisele.

Kui meie nüüd küsiksime, mis on lihas? — siis tuleks vastata, et lihased kujutavad enesest ka rakkusid, nagu teised rakudki organismis, kellel olemas on oma kest ja selle kesta sees oma lihaseollus. Kest (sarkolemma) kujutab enesest mitstruktuurset, elastilist kilet, kuna lihase enese oolluses (sarkoplasma) mitmesugused keemilised ained ja albumiinid on, mis ennast mitmesuguste temperatuuride juures kokku kisuwad ja mis lihaste normaalsel lehelisel ehk neutraalsel reaktsiooni seeläbi muudavad: nimelt äraväsinud lihaste reaktsioon muutub lehelisest hapuks, lihastesse kogub ennast liha — piimahape, nagu Du Bois-Reymond 1895 a. seda selgeks teinud, suureneb süsihape % veres ja väheneb hapniku % (Hermann, Ludvigi ja Al. Schmidti uurimised), väheneb vee ekstrakt lihastes ja suureneb

alkohoolne ekstrakt (Helmholtz 1835 a.) jne. jne. Kui lihastest juba jutt, siis peame ka neid kohe kahte gruppi jagama. Nagu teada on öieti kahel lihased oma funktsiooni poolest inimesel olemas: ühed silelihased (need ei käi meie tahtjõu ja teadliku peaaegu kontrolli alla, saavad n. n. sümpaatilise ergukava poolt innerveeritud, järele vaadatud) ja teised vöödilised lihased, mis meie kätel, palgetel jne. mis tahtjõu kontrolli alla juba käivad. Mikroskoobi all vaadates leiame, et viimased lihased üksikutest tumeda ja helela olluse vöötidest, kiudest koos seisavad, kuna mõnede reagentide mõju all (lahjas soolahapes) nad iseseisvateks kestadeks ehk ratasteks kergesti lagunevad. Kuna vöödilised lihased meie peaaegu ja seljaüdi kontrolli alla käivad, meie võime oma tahtmise järele kätt kokkutõmmata, pigistada jne., ei või meie oma silelihaseid sundida teisiti töötama, kuidas see neile meeldib, kuidas neile seda lubab sümpaatiline ergukava, mis juba meie tahtjõu alla ei käi. Silelihaseid leiame nimelt mao, soolika, söögikõri jne. seintes, nad töötavad seal alaliselt ilma, et meie sellest teaksime.

Nagu teada, lähevad lihaste külge erguotsad kinni. Lihas peab töötama teatava ärrituste all, olgu need ärritused mehaanised, termilised, keemilised, bioloogilised ehk nii edasi. Kui erku puruks lõigata, siis ei või lihas enam töötada, ta kaob ära, atrofeerub; sellest lihtsast ütelsest selgub, kui tähtis see on, kui ergud inimesel terved on, et lihased hästi töötada võiksid.

Läheme edasi ja küsime: kust saab lihas harilikult oma jõu. Nagu teada meile igapäevasest elust, muutub ahjus ehk rehepeksukatlas, lokomobiilis j. n. e. osa küttesoojusest jõuks ehk energiaks, samuti peame kütma ka oma organismi teatava küttematerjaliga, mis jõuks peab muutuma, mis annab meie lihastele tööjõudu, energiat. Tutvunedes lähemalt inimese füsioloogiaga näeme, et jõu pääallikaks organismis saab kobarsuhkur, mida leida on veres ja mujal. Organismi tagavara aitas — maksas ja lihastes on olemas suuremad jõu tagavarad n. n. loomatärklise (glükogeeni) näol, mis kergesti vastavatel tingimistel, tarbekorral kobarsuhkruks muutub. Lihaste teguvuse ajal sünnibki kobarsuhkru oksüdeerumine, kus vabanevad süsihape ja vesi, vabaneb energia, sünnib tegevus, kütmine

töö. Lihtsama masina juures muutub tööks, jõuks, energiaks ainult 10—12% kõigest soojusest, kuna osa soojust, inis sündinud puude põletamisest jne. kiirgamise päale läheb, kuna väga palju soojust ära kaob, korstnast välja läheb. Kui meie nüüd aga võtame inimese organismi, siis näeme, et seal tervelt 25—30% energiaks, tööks muutub. Meie võiksime muidugi rääkida siin raskemast ja kergemast tööst, kus energiat vähem ehk rohkem vabaneb, seega töö vähem intensiivsem ehk väga tugev oleks, see viiks aga meid liiga kõrvale, hää kui ainult siinkohal meespeame seda, et liha-piimahape leidmist lihastes väsimuse tundemärgiks alati tuleb pidada ega mitte siis juba edasi „ennast kütta“, sportida, töötada vaimliselt ei tohi (sest teatavas portsioonis naha alla pritsitud liha-piimahape looma juures kohe surma välja kutsub), et lihaste harjutus on harjutuseks ka ergukavale, et küllalt raskeks haiguseks tuleb pidada n. n. tantsutöbe, kus lihased ergukava teadlikke käskke ei kuula, vaid inimene grimasse tahtmata oma näo musklike abil teeb, kus lihased väga raskesti peavad töö pärast kannatama, väsivad, töötades välja palju mürgilisi ollusi organismile üldse (liha-piimahape, söehape jne.), mis varsti raskele unele, intoksikatsioonile viib, inimest väsitab, nõrgendab: peavad väsimäo musklike liiga tugeva töö, kokkukiskumise pärast enneaegu ka teised lihased ja varstigi tunneb kannataja organism ennast puru väsinuna, voodi heites.

Pärast seda kui Du-Bois Reymond esimesena ära näitas oma katsetes, et ka erk väsib, võis Bernstein omalt poolt tõendada, et lihas erguga võrreldes kiiremini väsib, kuna jälle ta varstigi välja puhkab, erk aga kauemat aega puhkuseks nõuab. Dr. med. Canonge'i ülelus: „Muskolid ilma ajuta teevad inimese elajaks, aju ilma musklike närvihaikeks“ (v: Gümnaastika (Ling) ja Sport — Carl Norlander) oleks ka kohane ütetus selleks, et arusaada, et mõlemad hing — pääaju ja ergukava — ja keha ka kõige lähemas kontaktis peavad algusest päale juba arenema, töötama, et mitte ühe väsimuse ajal teine ei tohiks tummaks päältwaatajaks olla, et öeldes Jean Jacques Rousseau sõnadega, meie siht oleks just see üksi, et katsuksime kätte saada seda kasvatusteaduse salajamat eesmärki, kus kehalised ja vaimlised harjutused oleksid vastamisi ükstei-

sele puhkuseks (v: Ëmile), kuna muu oleks kõik kõrvaline asi, kõik üksikud süsteemid aga mõttetud.

Läheme nüüd peaju ja ergukava juurde.

Kui meie küsime, mis ülesanne on siis ergukaval, erkudel? — siis tuleks sellele vastata nii, et erkude ülesanne on korraldada lihaste, näärmete tööd, hoida organismi teatavas tasakaalus, reguleerida tema tööd. Vaadeldes lähemalt erguraku ehitust, näeme, et ka siin on olemas oma ergutum ja protoplasma, millest harud ära ehk välja lähevad. Kõiki erguraku harukesi (dentriidid) ühes enese ergurakukesega nimetakse ühe sõnaga neorooniks. Päale väikeste erguraku harukeste (dentriidid) on ergurakul ka üks ehk mitu suurt haru, mis väga pikad ja ulatavad meie kehasse, kaugemale; seda pikka dentriiti kutsutakse neuriidiks.

Neuriidis ehk lihtsa rahvakeelega öeldud närvis on kiud ehk fibrillid, mida ümbritseb väljastpoolt müeliintupp, Schwanni tupp jne. Ergurakud sünnitavad üheskoos ühe korra meie ajus, s. o. pääajus, mis sugust meie pääaju hallolluseks nimetame (ta on just pääluu ja ajukelmede all otsekohe, nii siis aju ülemine osa, halli värvi), kuna neuriidid (õieti rahva keeles öeldud närvid) ühes nende vahel oleva sidekoega enesest pääaju valget ollust kujutavad.

Kuna pääajus hall ollus (ergurakud) ülevalpool, kõrgemal ja valge ollus (neuriidid) sügaval, allpool on (väljavõte: vöödilise keha — corpus Striatum), on seljaüdis hall ollus sügavamal, valge ollus päälpool aga. Kui vaatleme pääaju pisut lähemalt, siis näeme, et temas on: suuraju, väikeaju ja piklik-aju, kuna viimasest seljaüdi algab. Ajast käivad läbi palju aju-uurdeid, vagusid, mis ajukäärusid sünnitavad, formeerivad. Kuid mitte anatoomiline külg ei huvita siinkohal meid, vaid aju, ergukava tegevus, millest ka üksik sõna allpool.

Ergukava tegevus avaldub üldse kolmes päävormis: 1) refleksides, missugused võivad kas instinktiivsed (päritavad), automaatilised (teatava rütmiga: hingamine j. n. e.) ehk impulsiivsed olla, 2) tahtejõulistest liigutustes, 3) sega liigutustes. Edasi ütlemine, et inimesel on tundeergud ja liikumiseergud. Kui meie näituseks nüüd kogemata, teadmata kätt kuuma ahju vastu panekime, tõmbaksime momentaalselt oma käe tagasi, ilma et meie sellest oleksime teadnudki. Nimelt läheb sel puhul ärritus (seekord — valu) tundeerkude kaudu seljaüdisse (n. n. seljaüdi tagumistesse sarve-

desse) ja momentaalselt ruttab seljaüdi raku tagumistest sarvedest ärritus juba liikumiserku, seljaüdi raku esimeste sarvede kaudu ja meie tõmbame käe kuuma ahju juurest ära. See kiire, teadmata, ilma meie tahtejõuta liikumine ongi refleks ja tee, mis algusest lõpuni läbikäidud kus meie teatava tajumuse, instinktiivse arusaamise oleme omanud, ongi n. n. refleksitee, refleksikaar. Üldse tähendame, et ärritus tundeerku pidi väga kiiresti edasi tungib, et ärrituse ja liigutuse vaheaeg väga väikene: $\frac{1}{10}$ — $\frac{1}{30}$ sekundi.

Kuid refleks ei pruugi alati refleksiks jääda. Saades näituseks tundeergu kaudu mõndasugust ärritust, võib ärritus ka pääajusse edasisaadetud saada, ilma et ta refleksina kohe liikumisergu päale üle läheks teatava liigutuse tegemiseks. Viimasel korral oleks ergutee järgmine: Tundeergu kaudu saadud ärritus, minnes välja näituseks teatavast kohast meie käe päält

meie tahame ühte pommi tõsta. Selleks tuleb esmalt käsa välja sirutada, mis teatava kauguseni väljasirutatud peavad olema. Siis tuleb sõrmi vastavalt kokkutõmmata j. n. e. j. n. e., — sõnaga tuleb palju liigutusi teha, koordineerida, et oma sihti õieti kätte saada. Tahan ma näituseks praegusel momendil midagi kätte saada ja teen mõnda vastavat liigutust, siis on ärritus väljaläinud juba pääaju halli ollusest, mitte aga tundeerkudest, mis seljaüdisse väljast ärritusi sisse toovad. Sõnaga — pääaju on tahtejõu liigutuste korraldaja, seljaüdi reflektorsete, mõttetute liigutuste koordineerija, esimese juures, räägime meie — on vaimutöö kõige iseteadlikumas mõttes, teise, seljaüdi töö on mehaaniline, mõttetu, — resümeerides veel kord: vaimust (pääajust) väljaminevad liigutused väsitavad vaimu, kuna seljaüdis koordineeritud refleksikaar vaimule mitteväsitavaks tuleb ja võib pidada.

- JALGRATASTE -
- - OMANIKUD - -

KES OMI JALGRATTAID
POLE WEEL LASKNUD
NIKELDADA EHK PARANDADA, LASKU SEDA
-- AEGSASTI TEHA --

:: AUPAKLIKULT ::
:: INSENER ::

:: BERGMANN ::
- S. TARTU M. 16. -

Rätsepa tarvituste kauplus

S. S. Orloff,

S. Karja tän. 10,
Tallinnas,

soovitab spordimeestele
omast ladust:

hääd inglise ülikonna-, fraki-,
smokingi- ja voodririidet, kui ka
kõiksugu muid rätsepa tarvitusi

läheks seljaüdi rakukesse, tagumiste sarvedesse, säält juba edasi pääajusse, halli ollusesse (ergurakukestesse), viimasel omadades omale tahtejõulist ilmet, läheb ärritus vana teed kuni ta liikumiserkudesse (tähendab seljaüdi esimestesse sarvedesse), mis teatavat lihast siis juba iseteadlikult sunnivad kokkukiskuma, tõstma j. n. e.

Pääle reflekside tuleks edasi nimetada neid liigutusi, mis puht tahtejõulised, välja lähevad ainult suuraju hallist ollusest. Need liigutused — on keerulised liigutused, kaugelt imelikumad kui refleksid. Ütleme, et

Saadest nii siis ülalpoolt kõige skemaatilisemat pilti lihaste ja vaimu — pääaju funktsioonidest, katsume vaadelda siis mainitud seisukohast, kuidas reguleerida, korraldada siis vahekordasid meie vaimu ja keha töös, missugused kehalised liigutused oleksid meie vaimutõotajale kõige paremad, andes vaimule uut energiat, missugused tööd kehale hääd ja kuidas tuleks kehakasvatuse poolehoidjatel oma vaimu, kui ka kehaliigutuste töö päale vaadata, seda tõsta, parandada. Et kooliskäijatele, sportsmeenidele see kõik väga tähtis teada, selleks võtsingi omale julguse sellest mõni sõna ütelda, kuna ju kõik järgmine iseene-

sest ka osalt juba eelöeldust kergesti väljalugeda on. Nii siis hakkame kohe tähendatud küsimustega pihta.

Esimese küsimusena viruks kohe see, missugused füsioloogilised nähtused saavad ühekorraga igat vaimu ehk lihaste tööd?.. On ju teada, et igat põletikku (catarrhus) saadavad paistetused, punetus, palavik, valu ja rikkeks läinud vere tsirkulatsioon, on ju teada ka, et vaimu ja keha elundite rikkeid saadavad mitmesugused nähtused, kuid huvitav oleks ka teada, kas saadavad mingisugused ühised nähtused nii igat vaimu, kui lihaste tööd? Materjaali selle kui ka eelolevate küsimuste pääle annab meile küllalt iga füsioloogia õpiraamat, eriti peaksin nimetama aga ka väga huvitavat Professor Ferdinand Lagrange tööd „Kehaliigutuste füsioloogia“, mis tõlgitud paljudesse keeltesse, refereeritud arstide poolt mitmete arstide kongressil ja omal ajal aasta 30 ja rohkemgi eest kroonitud sai Pariisi teaduste ja arstiteaduse akadeemia poolt aurahaga. Minnes meid huvitava küsimuse juurde, tähendame siinkohal kohe, et vaimlist ja kehalist tööd karakteriseerib, saadab igakord vere juurdevool. Meie aju mõtleb — see avaldubki vere juurdevoolus ajusse, meie lihased tõmbuvad kokku — jälle hyperaemia, verekuhjumine, vereliigus, vere juurdevool. Et seda äranäidata, et igasugust vaimu ja keha tööd saadab verejuurdevool, mõtles Itaalia professor Mosso niisugused kaalud välja, kus siis, kui pää ühe kaalu veere pääl, keha teise kaalu jao pääl oli, kaal tasakaalus püsis ja pidi jääma tasakaalu kunni inimene sarnase kaalu pääl täiesti rahuliselt (nii lihaste kui vaimlise töö mõttes) edasi lamas; hakkas nüüd inimene kõige väiksematki kehalist liigutust tegema, langes kohe „keha“ kaaluvaagen, anti aga sarnasele inimesele, kui ta kehaliselt ühtki liigutust ei teinud, mõni matemaatiline ülesanne ja jälle langeb momentaalselt „pea“ kaaluvaagen. Sõnaga prof. Mosso tehniliselt peenelt konstrueeritud kaalud suutsid näidata väga selgesti, et iga vaimlist kui lihaste tööd saadab ilmtingimata esimeses reas vere juurdevool pääaju ja lihaste vastavatesse osadesse. Kuid edasi. Helmholtz, Heidenhain ja teised on äranäidanud ka teisi vaimu ehk kehal. tööd saatvaid momenta. Tuntud Helmholtz torkas lihastesse termo-elektrilisi nõelasi ja konstateeris alaliselt samal ajal lihase temperatuuri tõusu; samalaa-

dilist analoogiat leiaksime ka ajusse vastavaid nõelu sisse torgates. Nii siis, kohalike soojuste, temperatuuri tõusu märkame nii töötavas lihases, kui töötavas ajus. Mis aju temperatuuri tõususe puutub, siis nimetab professor Lagrange Dr. Lombard'i (Boston 1869), Dr. Schiffi ja Dr. Luys töid, kus seda küsimust laiemalt selgitakse. Viimaks muidugi peame oletama, kus ju ainete vahetusel kõige suurem tähtsus elavas organismis, et meie mõlemil juhusel, s. o. vaimu kui kehalise töö juures, ainete vahetus muutub, vastavalt töö intensiivsusele küll j. n. e. Nähes väsimuses autointoksikatsiooni, enesemürgitust eriti söehap- pega ja ekstraktiivsete ainetega võib prof. Lagrange'i järele igas raskemas töös näha saada kolm järgmist staadiumi: 1) üldist elundite intensiivset tegevust; 2) hingamise raskendust (ähkimine) ja väsimuse esimesi tundemärke, 3) autointoksikatsioon, hingamise seismajäämine (asphyxia). Esimeses staadiumis tunneb ennast inimene hästi, vereringvool töötab korralikult,

Talituses on müügil

piiratud arvul „Eesti Spordilehe“

.. köidetud 1921 a. aastakäike. ..

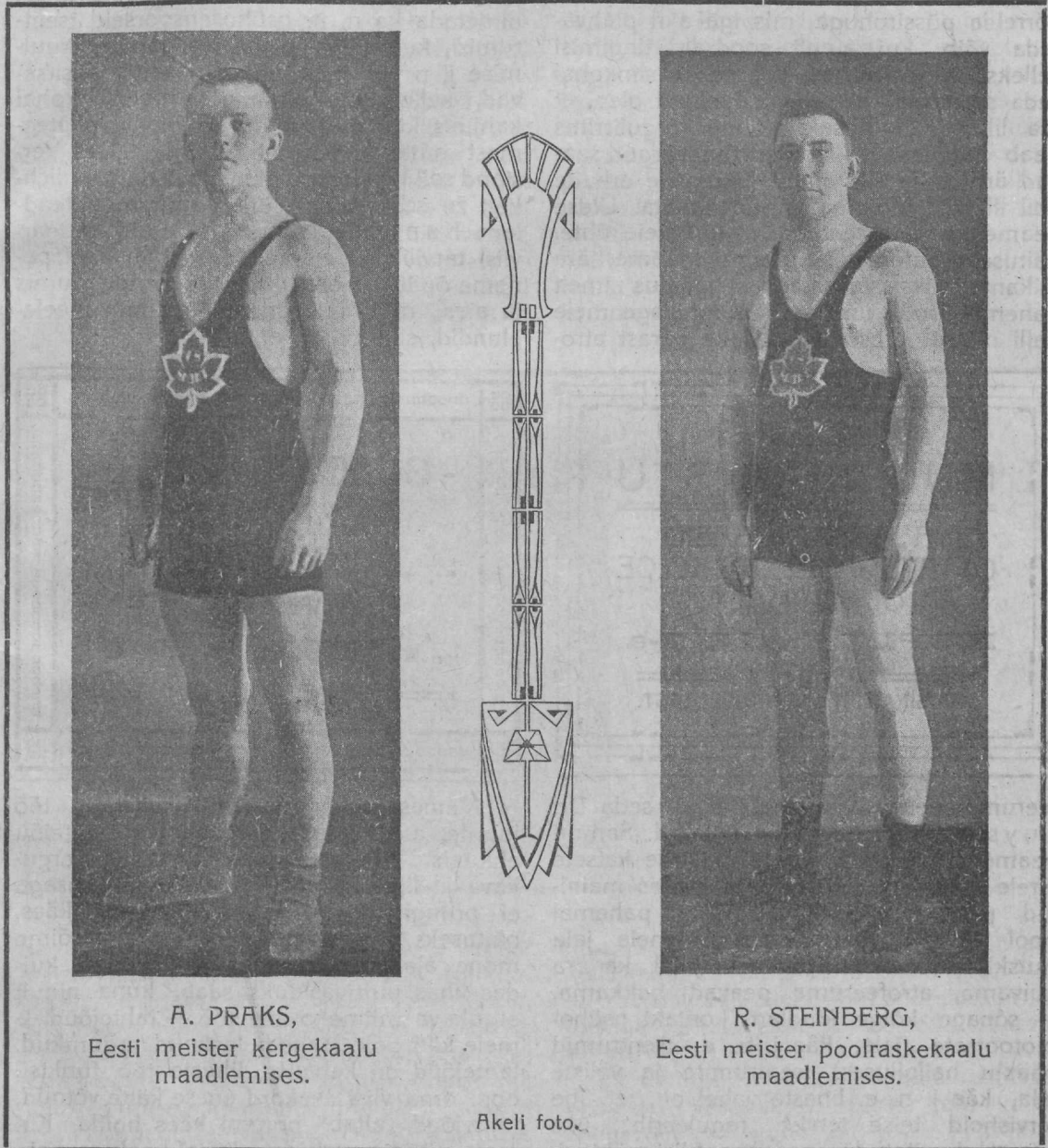
Sündsad kingitusteks ja auhindadeks!

Hind ikkagi 500 mrk.

süda peksab regulaarselt ja intensiivselt, on täielik tasakaal söehappe äraandmise ja väljatöötamise vahel, meeolu — kena. Kuid ennem ehk hiljem tuleb teine staadium, hingamine muutub korratuks, inimene hakkab ähkima, vereringjooks hakkab kannatama üleliigse, päälesunnitud töö pärast, puls saab irregulaarseks, söehapnikku kogub organismi rohkem kui organism teda suudab väljahingata, algavad seepärast väsimuse tundemärgid, veri lööb pähe ehk tulevad muud haiguslised nähtused ilmsiks. Kõik need viimased nähtused, mis saavutud kas kehalise ehk vaimlise töö läbi, nõuavad muidugi silmapilkselt töö lõpetamist, kui mitte tahta puruväsinult ennem ehk hiljem maha langeda, nagu esimene pikamaa jooksja greeklane kord kuulsaks saanud Marathoni lahingu

päeval, vana kuldse klassika aja päevil, surnult, teatega omakste juurde jõudes, maha kukkus (mäletan veel hästi, kuidas Stockholmi Olümpiaadil ka üks maratoni jooksja, võistleja — portugaalane samuti maha langes surnuna, seekord küll enne

produkte tervele loomale naha alla ehk verre pritsime, nad varstigi surevad ehk üli-raskesse unde vajuvad. Professor Peter räägib n. n. „autotyphysatsioonist“ ehk „status typhosus'est“ sõdurite juures, kes pikki maid ära käinud ja kes raskeid

A. PRAKS,
Eesti meister kergekaalu
maadlemises.

R. STEINBERG,
Eesti meister poolraskekaalu
maadlemises.

Akeli foto.

kohalejõudmist!). Kolmanda ehk viimase staadiumi nähtused oleksid siis organismi enesemürgitus söehappega, ekstraktiivsete ainetega ehk Gautier'i leukomainiga, mis juba alati sel korral surmaga lõpeb. On faktiks saanud see, et kui meie neid

päevalusid tundes tüüfuse haiged meelde tuletavad, — siin oleks ka see seisukord seletatav ainult üleliigse tööga, enesemürgitusega, mis saavutud raskest kehalisest tööst pikamaa marsimisest j. n. e. Üldse peab nähtusi, kus ähkimine, korratu hin-

gamine, päävalu, suur verevool pähe, punetus näol j. n. e. iga vaimu ehk kehalse töö juures küllalt tõsiselt võtma, kui nad tingitud on just üleliigsest tööst (keheline ehk vaimline töö) ja neid väljakutsuvaid põhjusi viibimata eemaldama. Muskliite ehk õigem lihaste kiude jõud ei ole iseseisev, ei ole spontaan, vaid neid võiks võrrelda püssirohuga, mis igal ajal plahvata võib, kui ainult soodsaid tingimisi selleks on, loodakse; peame ka siinkohal seda seletama, et sellega ütelnud olen, et iga lihase liigutusele ennem erguärritus peab eelkäima, — ennem tundeergud saavad ärritud ja siis ainult liikumiste erkude abil lihased töötama võivad hakata. Üldse peame ka seda teadma, et kui meie ühte, näituseks paremat jalga amputeerime, ära löikame, siis vastavas kohas pääajus nimelt pahemal pool umbes kesk päälage meie halli olluse substants aastate pärast atro-

dimas värskes õhus j. n. e. ütleksin sõnaga — meie aju töötab siis, kui lihased ka tööd teevad, on töövõimulised. Üldalmainitust peab selguma juba senini, et lihaste füsioloogia nii siis aju psühomotoorsete tsentrumitega kindlasti seotud on, et lähidalt mõlemad elundid — aju ja lihased — on seotud, köidetud. Tuleks veel siin vahest nimetada ka n. n. psühosensoorseid tsentrumisi, kus meie meelte (nägemise, kuulmise j. n. e.) keskkohad peaaug pesitsevad, kelle suurt ülesannet ma siinkohal kahjuks küll puudutada ei või, et pääteemast mitte kõrvale ei kalduks. „Der Verstand soll herrschen, ohne doch die Sinnlichkeit zu schwächen“, ütleb suur mõteteadlane Kant juba, samuti on muidugi igatviisi tarvilik, et noores eas juba tähelepainema õpitakse, osatakse orienteerida ruumis ja ajas, mitte ei ignoreerita oma meeleelundid, silma j. n. e.

IGASUGU	
MUUSIKARIISTU	
JA NENDE OSASID OSTATE JA TELLITE KÕIGE ODAWAMALT	
KOPLI TÄN. 2-a.	
J. MITT'I	
MUUSIKARIISTADE KAUPLUSEST.	

- GUMMITEMPLITE -	
TÖÖKODA JA	
:: JALGRATASTE ::	
PARANDUSKOHT	
„Perfekt“	
NUNNE TÄN. № 8.	

feeruma peab hakkama, nagu seda Dr. Luys ja teised mitmeti näidanud. Samuti peame ja võime kindlasti paljude katsete järele oletada, et kunstliselt riivates mainitud psühomotoorset tsentrumi pahemal pool pääajus (jala tsentrum) meie jala muskliid selkorral paremal jalal ka ära kuivama, atrofeeruma peavad hakkama, — sõnaga kõige kindlam kontakt psühomotoorsete (jala, käe j. n. e. tsentrumid pääaju hallolluses) tsentrumite ja väliste jala, käe j. n. e. lihaste vahel on, et ühe tervishoid teise tervist „reguleerib“, üks teisest „huvitatud“ on. Atroofilisi nähtusi, ärakuivamist näeksime meie ka vastavates kohtades ajus, kui meie oma käsa, jalgu j. n. e. päev otsa ei liigutaks, põdedes aastate viisi haigevoodis ehk küürutades kümneid aastaid raamatute taga, ilma et oma organismile vastavat liigutuslõbu ei pakuks, ei teeks kehaliigutusi, ei käiks kõn-

【Minnes tagasi ergu töö ja lihaste töö juurde, tuleb ütelda, et igasuguste tahtejõu ehk teiste liigutuste juures alati mitte ergukava ja lihased paralleelse intensiivsusega ei pruugi töös olla. Hoides oma käes, näituseks, ühte kergekaalulist pommi, võime mõne aja järele varstigi tähelepainna, kuidas lihas puruväsinuks saab, kuna ainult ergukava mitmekordne töö — tahtejõud — meie kätt pole langeda lasknud, ergurakud, tahtejõud on kehalese, lihaste töö funktsiooni oma viisi seekord enese kätte võtnud, tahtejõud „aitab“ pommi käes hoida. Kui meie nüüd aga kõva elektri vooluga hakkame ärritama väsinud lihast, siis näeme, et ta jälle tugevamaks saab, jälle oma kätte ohjad võtab, kokkukisub jne. Kui meie ennem lihast Lagrange järele püssirohuga võrdlesime, siis nimetame veel, et lihaste kiudes meie omale ettekujutada võime olevat teatava jõutagavara, ärapei-

detud latentset energiat. Kuid ka samal ajal võime rääkida teatavast latentsest ergukava tööst ehk peidetud ergutööst. Latentse ergutöö ajal (jahikoer jänest luuramas, vehklemise-sport jne.) on lihased töötanud, ergurakkude töö on mitmekordselt suurenenud, — sünnib raske vaimline töö. Et sarnast sporti (vehklemine), kui ka selle sarnaseid võimlemisharusid raske koolitöö tegijatele õpilastele sugugi soovida ei tohiks, on nüüd arusaadav vist kõigile, s. o., meie ei tohiks sarnase kehalise kasvatuses, kus meil praegu ikka veel palju keskkoolides õpitakse, meie vaimliselt töötajatele veel rohkem „närvitööd“ pakkuda, neid, kehaliselt kasvatades, nende ergukava veel rohkem väsitada. Ka muidugi järgmist võime siit järeldada, et kõiksugused võimlemisharud, kus palju osavust (rekk, parred jne.) tarvis, ka ses mõttes mitte soovitavaks ei

tervist; kisute suurt vere juurdevoolu ära pääaju juurest lihastesse, — pääajule andes niimoodi puhkust, — ja see on tähtis! — kasvatatagu õpilasi sel korral ainult niigi kehaliselt ja see on juba siis tehtud küllalt ratsionaalselt!... Seisku raske vaimlise töötajate kehaliigutused automaatilistes, reflektorsetes, instinktiivsetes lihasteliigutustes, ulatagu ärritused mitte seljaüdist kaugemale, seega ei väsitata ennast vaimliselt ja vaimliselt töötanud inimese peajüst saab veri lihastesse tõmmatud, vabastud ja automaatilise, reflektorse töö läbi puhkaks jälle pääaju, kogudes omale uut energiat ümbristevast värsket õhust, lihaste mootorsetest avaldustest jne. Ses mõttes vastaks vaimliselt töötajale just lihtne kosutav lapsea mäng ehk kergem füüsiline töö värskes õhus ja omasuguste keskel. Mis teistesse aga

□ □
Turu (Soome) naisjäähokikomando, kes hiljuti Rootsi komandot Stockholmis võitis.

□ □

saaks pidada, kuna kooliõpilastele kõige lihtsamaid harjutusi võimalikult rohkem peaks pakutama. Mis koolisse veel puutub, siis peaks siin vastavad õpetajad küllalt ka õpilaste üldist ilmet vastavaks tunniks arvesse võtma (kas nad näevad väsinud välja jne.), et mitte kahju oma tunniga teha, vaid kasu tuua: lastagu siis, tähendab väsimuse puhul, õpilasi värskesse õhusesse kõndima ehk mängima, kui see nendele meeldib. Pidagu meeles sel puhul igaüks õpetaja, et meie koolides on ikkagi veel väga palju närvitööd, vaimutööd ja vähe lihaste tööd ja ainult kõige lihtsamate abinõudega (kõndimine ehk kerge mäng värskes õhus ja aias) parandate teie natukenegi õpilase

puutub, kes vaimlisest tööst ei ela, siis pole neile sugugi nii juba kardetavad sport jne., kuus sellest räägitakse, kuid sporditagu mitte üleliiga ja katsutagu pärast seda, iseäranis pärast kehalist tööd, kui lihased kõvasti sel ajal töötanud, ka lugeda mõnda raamatut, vaimliselt töötada, et lihaste vere juurdevoolu seekord juba aju poole juhtida, et aju mitte ei nürineks kuidagiviisi ja et lihased osaliselt seeläbi saaksid puhata vaimu tegevuse kulul (kas see just nii saab olema ehk on, pole ma kusagilt võinud lugeda, arvan siiski, et loogiliselt meie ikkagi nii mõtelda võiksime).

Mis nüüd üksikutesse võimlemisüsteemidesse puutub, siis ei või seekord juba

siin pikemalt sõna võtta, sest juba küllalt pikkas minu töös (sellest mõni teine kord), tähtsaks jääb ainult see, et meil teatav arusaamine peab olema vaimu ja keha koostöötamisest ennem, kui mõnda süsteemi tahame hääkskiita ehk laita, et eriti õpilaskonnale tarvilik on esimeses reas igapäev võimlemise tund, tund kus oma organismi tervist reguleeritakse, parandatakse ja võimlemisõpetajate käest rohkem lihtsamaid süsteeme nõutakse koolides õpetamiseks, õpilastele aga sunduslikuks tehakse iga päev minimaalselt paar tundi jalutada, mängida ehk kõndida.

Hää, — nii siis ütlesin ma, et oleks tarvilik kuus tundi võimlemist nädalas, nagu Rootsisis jne., kuid siiski ma parandaksin oma ütelist vahest pisut ses mõttes, et võiks vahest olla ka kas või 3 tundi nädalas, kuid iga päev siis pool tundi juba ehk 2 tundi nädalas, kuid siis juba üks kolmandik tundi päevas, — sõnaga ei tohiks meie kool unustada, et iga päev (ka pühapäiviti) tuleb oma keha tervise pääle samuti mõelda, kui vaimutöö pääle, kui palju aga igapäev selle pääle kulutada, ma just otsekoheselt mitmetel põhjustel praegu ütelda ei saa, soovitav muidugi mitte vähem, kui pool tundi ehk üks tund päevas.

Meie ekspressionismi, impressionismi, kubismi, futurismi jne. ajad, kus pääaju

mitte vist kõige naturaalsemas, reaalsemas korras ei ole, nõuavad just verejuurdevoolu, tsirkulatsiooni korraldamist pääajus, peavad nõudma suuremat tähelepanu kehaliigutustele, mis aitaksid ajule puhata pärast kõiksuguseid fantastilisi nähtusi ja mitmesuguseid läbielamisi meie klassiteadvuste järele igatsevatel aegadel ja „seisuste“ perioodidel...

Olgu vaimliselt töötajatel ka kehaharjutused, kuid võimalikult lihtsamad, auto- maatilisemad; kehalist tööd tegijad arendagu võimalikult rohkem aga oma vaimu, pääaju, vaba aegadel lugedes raamatuid jne., — siis saame meie vist kõik üksteisest aru, meie lihased saaks tugevamaks ja tahtejõud, mõistus, tundeilm meeldivamaks, tervemaks: just vaimuga kõige lähemas kontaktis töötada on kehal kasvatuses püham ülesanne!... Vahest leiame siis ühise ideaali kord Jean Rousseau mõttes, kus kehaline ja vaimline töö on üksteisele puhkuse ajaks!...

Ootame kevadet, samuti ka meid huvitava probleemi paremat selgitamist...

Lähemale elule, rohkem iseteadvust vaimu ja keha alal töötajatele inimestele: vaimu liigutused, töö täiendagu lihaste, keha liigutusi!...

Selleks õnne aga!...

Tartu, 6. III 1922.

Euroopa jalgpalli-internatsionaal.

Statistiline kirjutus, millest näeme Inglismaad leidvat Kesk-Euroopast oma jalgpallihegemooniale väärilise vastase.

E. Soinio.

Enne ilmasõda võis vaevata klassifitseerida jalgpalliilmas peetavaid riikidevahelisi võistlusi. Et neid ainuüksi ei saa pidada teatud maa jalgpalliarenemise mõõdupuuks, on päevaselge, kuid siiski võib neist mitmeski paigas teha järeldusi. Enne sõda, aastal 1914, peeti Inglismaad õigusega ilma paremaks jalgpallimaaks. Nagu teame, võitsid inglased Londoni ja Stockholmi Olümpiamängude jalgpallivõistlused. Vaadeldes arvustikke, näeme et Inglismaa 1914 a. on pidanud kokku 34 maavõistlust (riikidevahelist). Neist kaotati ainult 4 ja 2 lõppesid otsustamatult. Löödi üldse 191 gooli ja korjati oma võrgust sisselööduina 31 palli. Kõige parema tagajärje saavutasid aga inglased aastal 1909, kus peeti

7 maavõistlust ja löödi goolisid 60, saadud 3 vastu. Sellest selgub inglaste absoluutne ülivõim jalgpalliväljal. Belgia, kes aastal 1909 kaotas Inglismaale 11—2, suutis järgmisel aastal Brüsselis otsustamatult 2—2 mängida Inglismaaga. 1914 aasta jooksul aga võitsid Inglismaad, peale Belgia, veel Daani ja Hollandi.

Inglismaa järgmisena tuleb nimetada Daanit. Ka terve 1915 a. mängisid daanlased maavõistlusi suure hoolega. Mõõdudes Prantsusmaast, kelle õnnetu B-meeskond Londoni olümpiamängel a. 1908 sai lüüa 9—0 ja veelgi õnnetum A-meeskond 17—1, võime tähendada, et Daani on võitnud Saksamaad 2 korda, goalidearvuga 3—1 (1912) ja 4—1 (1913).

Hollandit on Daani võitnud 2 korda, nim. Stockholmis a. 1912 4—1 ja a. 1913 Kopenhaagenis 4—3. Aastal 1920 lõppes võistlus Kopenhaagenis ühejõuliselt 1—1. Rootsit on Daani võitnud a. 1913 kaks korda, goalidearvuga 8—0 ja 10—0, niisama ka Inglismaad Kopenhaagenis 3—0 ja 3—1.

Kõige enam maavõistlusi Kesk-Euroopa maist on pidand Saksa. Inglismaa vastu on sakslased mängind kolm matshi. Neist on sakslased kaotand kaks, nim. a. 1909 Oxfordis 9—0 ja a. 1913 Berliinis 3—0. A. 1911 Berliinis peetud matsh lõppes ühetasa 2—2. Hollandi vastu on Saksa mängind 5 korda ja kaotand 3 korda, goalidearvuga 4—2, 2—1 ja 3—2. Kaks võistlust on lõppend ühetasa 4—4 ja 5—5. Belgia vastu on Saksa mängind kolm korda ja kaotand iga kord, goalidearvuga 3—0, 2—1 ja 6—2. Austria on võitnud Saksat neli korda, goalidearvuga 3—2, 2—1, 5—1 ja 2—0. Ungarile on Saksa kaotand 1920 a. jooksul kaks korda, goalidearvuga 4—1 ja 3—1. Kaks matshi lõppesid otsustamatult 3—3 ja 4—4 ja üks isegi sakslaste võiduga 1—0. Rootsit on Saksa võitnud kord 4—2 ja korra kaotand Hamburgis 3—1. Enne sõda peeti Ungarit Kesk-Euroopa maist kõige paremaks.

Möödudes ajast (1914 — 1918), mil Euroopa rahvusvaheline läbikäimine jalgpallis, kui ka muul alal oli katkestud, jatkame oma kirjutust olude valgustamisega

päale sõda.

Värskelt mäletame veel kuidas inglased, prantslased ja belglased püüdsid ähvardada boikotiga maid, kes mängisid või kavatsesid mängida Keskriikega. Mäletame kuidas Inglismaa suurustas Antwerpeni Olümpiamängest välja jääda ja kuidas erapooletud maad üksmeelselt otsustasid olla ühesugused kõigi maade vastu. Meie ei taha raisata trükimusta ägeduses avaldud ütelusile, milles anti mõista, et Liitriigid ei soovi olla mingis ühenduses maadega, kel mingid suhted Keskriikega ja otsustasid moodustada oma liitu, mis aga langes kokku võimatuse tõttu. Ennem, puudutamata poliitilisi voolusid püüame lühidalt valgustada jalgpalli edusamme Euroopas sõjale järgnevail aastail. Siis, millises suunas avaldub edu ja kus jalgpallihegemoonia peitub.

Jälgides Antwerpeni Olümpiamängude jalgpallimatshe arvustusi, leiame mitmeid

kaaluvaid tähepanekuid. Lugeses ilma paremate jalgpallitundjate kirjutusi võistlusist ja muljesid, tuleb tähendada, et patriootilised arvustajadki meeleldi jutustavad hispaanlaste mängutavast ja saavutusist. Need tõmmuühulised jalgpalli-paletised mängisid kirjeldamatu innu ja hooga. Nende vastupidavus oli väsimatu,

A. Palmi nimeline rändav seltsidevaheline auhind raskejõustikus, mille hiljuti V. S. Sport võitis. Läänud aastal võitis auhinna Tartu Kalev.

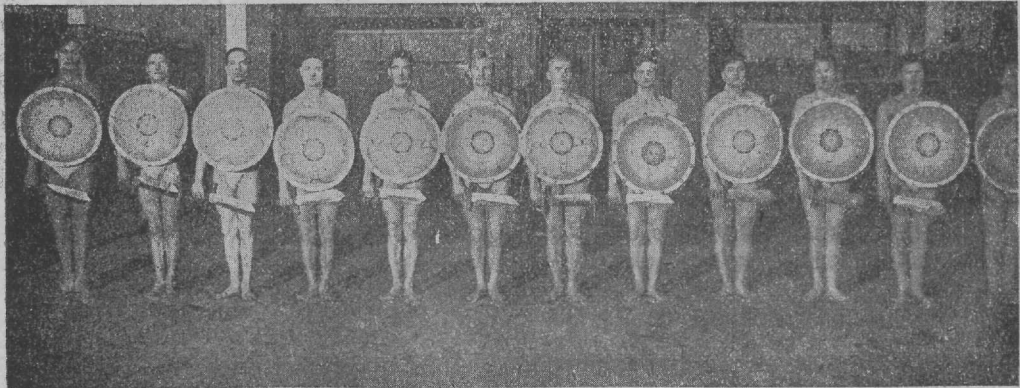
Akeli foto

sest kõik võistlused (arvu poolest 5) mängisid nad sama taktikaga. Võistluse eel harjutasid nad iga päev kõvasti. Kunagi ei mängind nad harjutusil ühe väravaga, vaid asusid keset välja, mängisid palli käest-kätte ja vedasid teda kõva hooga üksteisest mööda. Seda kõik toimisid nad

hoolikalt ja unustasid pea, et harjutus käsil on — mängiti lõpuks kahe väravaga. Näit. kui keegi neist tegi gooli, oli ta sellest sama rõõmus kui oleks see olnud võistluses ja kui Zamora, nende kuulus väravavaht, leidis palli võrku sattunud olevat, langes tema kaela äge manitsusvaling. Võistlusil võitsid nad Daanit 1—0, kuid kaotasid Belgiale 3—1. Teisele auhinnale võisteldes, võitsid nad Rootsit 2—1, Itaaliat 2—0 ja Hollandit 3—1.

Võrreldes lõunamaa (Hispaania—Prantsus—Itaalia) meeskondi põhjamaa (Daani—Rootsi—Norra) omiga, leiame et eelmisel olid paremad mänguvõimed, kuid mitte mängukultuur. Sääli, kus eelmised püüdsid pääletormata hooga, tuge sid järgmised kokkumängule. Tõendati, et lõunamaalased ei osanud põigelda (dribble), mis on lühikese palliandmis mangu alus. Nad käsitasid palli julgelt ja kindlasti, näitasid löökides eeskujulikkust ja võtsid palli vastu otse ja eksimatult.

reima meeskonna ja Hispaania, Lõuna-Euroopa pareima meeskonna, vahelises võistluses selgus täielikult läheda palliandmis mangu mõju. Daanlastel oli ülekaal mängus. 70% mängust püsis hispaanlaste mängupoolel. Esimesel poolajal pommitasid küll daanlased Viggo Jörgensen ja Mikhael Rohde Hispaania väravat, kuid tagajärjetult. Teise poolaja algul said hispaanlased kergesti gooli. Sofus Hanssen (Daani väravavaht) püüdes üht võrdlemisi nõrka palli, kukkus libisedes väljale ja pall veeres aeglaselt võrku. Hispaanlased asetusid nüüd täielikult kaitseseisukohale. Isegi Daani kaitsja Middelboe läks ajama, mis daanlaste ülivõimu selgelt näitab. Hispaanlased kogusid täitsa värava ette ja hävitasid kõik daanlaste goolipüüded. Daanlastel tuli kaotajaina lahkuda väljalt. Lõpujärel sellest kõigest on siiski, et varsti tuleb primitiivsel jalgpalliarengul taganeda peen-kujulise mängukultuuri teelt.

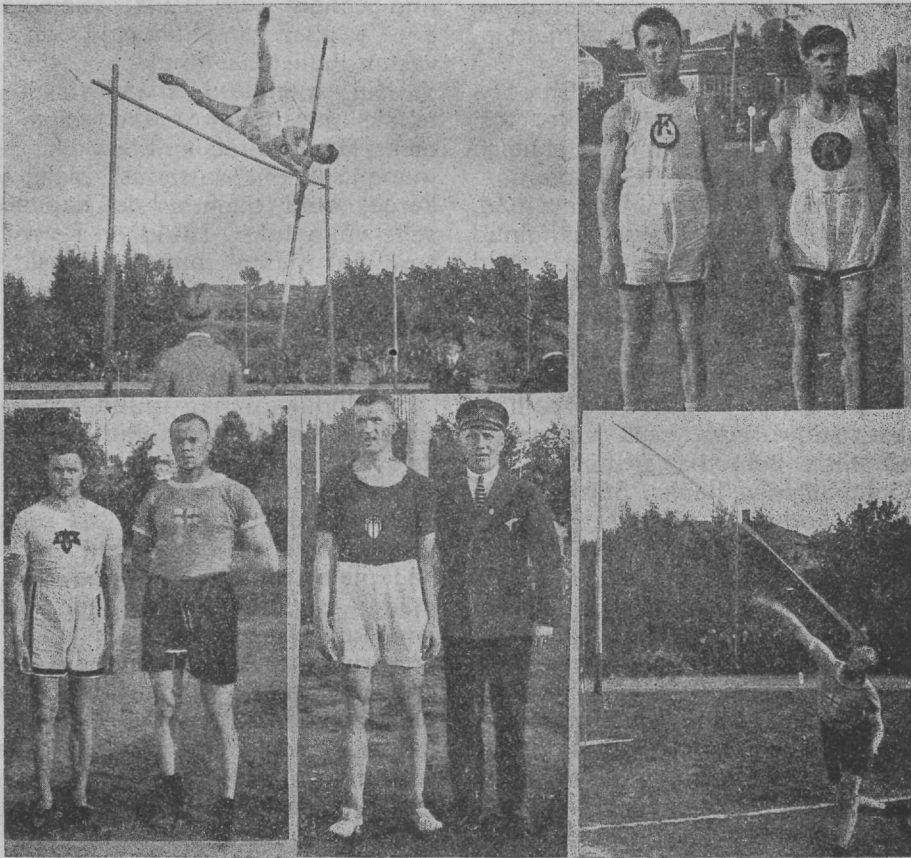
TARTU KALEVI VÕIMLEJAD

Kaitsemäng oli kõva ja nobe. Poolkaitsjad ja kaitsjad läksid palli päälle kõhklemata. Ajajad tarvitasid üksikmängu. Liini kokkusead oli skemaatiline ja õre, puudulikkus kokkumängus oli nähtav.

Kuidas aga suutsid lõunamaalased põhjamaalasi vallata? See on seletatav ainult lõunamaalaste suure temperamendiga. See oli nende menestuse pääeeldus. Nende mängu pääteguriks oli füüsiline jõud. Siiski asetame meeleldi põhjamaade mängukultuuri lõunamaalaste mänguvõimest ettepoole. Daani, põhjamaade pa-

Kus on nüüdne jalgpallihegemoonia?

Selle küsimuse päälle on otsekohe raske vastata. Antwerpeni Mängudel tunnistati Belgia ja Tšeho-Slovakia meeskonnad paremaiks. Üldiselt on belglased mänginud harva põhjamaalaste vastu. Enne sõda mängis vaid üksainus klubimeeskond daanlaste vastu, nimelt Racing Club de Bruxelles 1914 aastal. Daanlased võitsid 5—1. Hollandi vastu on Belgia mänginud ainult halval menestusel. Aastal 1910 küll belglased võitsid esimese võistluse, kuid

TURU „RIENTO“ VÕISTLUSED 3.—5. SEPTEMBRINI 1921 a.,
millest ka meie sportlased osa võtsid.

Üleval vasakul: Lumio teivashüppes, üleval paremal: L. Härö
ja Leino — Soome paremad sprinterid.

All vasakul: Jonny Myyrä ja Pekka Johonson — ilmakeulsad
odaviskajad, keskel J. Villemson „Riento“ seltsi esimehe
U. Blom'iga, paremal J. Myyrä heitmas.

on selle järel alaliselt kaotanud. Läänud aasta viimane võistlus Amsterdams lõppes tasamänguga 1—1. Goolide arv on üldiselt praegu 31—17 Hollandi kasuks. Prantsusmaa vastu on Belgia mänginud paremini. Aastal 1914 kaotasid nad Pariisis 4—3, kuid sõja ajal (1916) võitsid nad samal väljal 4—1. Hilisemad võistlused on belglased võitnud. Samuti on belglased inglaste vastu võrdsest esinenud.

Sõja järel on Tšehho-Slovakia kerkinud üheks paremaks Euroopa jalgpallimaaks. Antwerpenis oli neil ühetasane, hää meeskond. Võitsid Jugoslaviat 7—0, Norrat 4—0 ja Prantsusmaad 3—1, mis tõendab, et jalgpallimäng seisab kõrgel nende kodu-

maal. Nad on ka ühejõuliselt mänginud austrialaste ja ungarlastega.

Mis Kesk-Euroopa mängus nõrk, see on hoog. Austrialaste läinud suve võiduturnee Põhjamais kinnitab uuesti, et mängukultuur on kõrgel tasapinnal Donau riiikes. Nende mängutaktika tugeb füüsilisele seisukorrale, olemusele (kohaneb „vormile“). Selle tõttu suutsid nad kuuenädalise võistlusreisi ajal mängida kõik matshid ühesuguse eduga. On teada, et tahtejõuline sportlanegi kaotab initsiatiivi kui ta tunneb kaduvat jõudu ja vastupidavust otsustaval momendil. Vastupidisel juhusel kasvab aga tema eneseteadvus uskumata määral. Nii oli austrialastegagi,

Kuid nad olid varustud üleva võistlus-humooriga ja lisaks hästi harjutatud, — millest tingitudki nende võidud põhjamaalaste üle.

Praegu on vist Ungari Kesk-Euroopa pareim jalgpallimaa. Ungari ei ole, tõi küll, kunaski mänginud Daani, Belgia ja Hollandi vastu. Stockholmi Olümpiamängel olid Inglismaa ja Daani tugevamad, kuidas aga näit. Hollandi oleks mänginud Ungari vastu, võib ainult oletada. Nad võitsid mõlemid hõlpsasti endi ühist vastast — Austriat. Ungari 3—0 ja Hollandi 3—1. Tehnika poolest oli vist Hollandi parem, kuid seda tasus täielikult ungarlaste temperament ja jooksuoskus palliga.

Praeguse suure edu eest võlgnevad ungarlased tänu tehtud väsimata tööle noorema jalgpallipõlve hääks. Sõja aeguski ei unustatud koduseid võistlusi. Noorile mängijale õpetati põhjalikult kõiki jalgpallimängu saladusi. Noorukesed kasvasid meesteks ja mängivad nüüd eeskujulikult shoti lühikest palliandmismängu.

Kesk-Euroopa maade suurt menestust jalgpalliväljel vaadeldes, võib julgesti tõendada ülekaalu kaldumist asjaarmastajate mängus, Inglismaalt Kesk-Euroopasse. Alaliselt loeme, kuidas Praegas, Viinis või Budapestis on võistlusi jälgimas 20—30.000-lised rahvahulgad. Näit. ei ole M. T. K.,

Ungari esimeeskond, mõnda aastat esinenud vähem kui 10.000 päältvaataja ees. See jalgpalliharrastamisind on täielikult vastav Inglismaa omale.

Kui mängitud maadevõistluste järel tahaksime mõnda maad esipaigale tõsta, oleks järeldus tõelikult eksklik. Kui maad mängiksid kõik vastamisi, oleks seda teha kerge, kuid ühendus ja kapitaal teevad selle võimatuks. Nüüd on Rootsi pidanud suurimal määral maadevõistlusi. Näilikult juhib veel Inglismaa Euroopa jalgpallimängu, kuid igatahes on „John Bull“ saanud oma ülivõimule Kesk-Euroopast kardetava vastase.

Ja lõpuks ei jää muud kui soovida, et Liitriigid sirutaksid leplikult käe Keskriikele. Jalgpalliarenemine nõuab seda. Mõõdud suursündmused ei ole küll nii kergelt unustatavad, kuid siiski ei saa selga pöörda lähenemiskatsetele. Senni jäävad meil nägemata nüüdse Euroopa suurjalgpallimängu sütitavad võistlused. Vast selle järel kui Inglismaa, Belgia ja Prantsusmaa on sirutanud käe Saksamaale, Austriale ja Ungarile, võime näha kus Euroopa jalgpallihegemoonia pesitub. Enne kui see teostub heideldakse muidugi uuesti ilma võistlustes ülevõimu pärast. Ei mitte tapandreil, vaid jalgpalliväljel. Kuidas see teostub, on raske ettekuulutada.

Kaks spordiilma huvitavamat võistlust käesoleval hooajal.

Charley Paddock — Allan Woodring,

Joie Ray — Albert G. Hill.

J. Mikkola järel „Suomen Urheitulehti“ H. T.

Charley Paddock — Allan Woodring.

Ameerikas on käimas kõva väielus, kumb on parem lühikesemaajooksja, Paddock või Woodring. Paddock võitis Antverpenis 100 m. ja Woodring 200 m. Mineval aastal on Paddock jooksnud hulga rekorde lühemal mail, muuseas ka 220 yardi 20,8 sek. (vaata Spordileht Nr. 10 s. a.), Woodring löönud rekorde pikemal mail ja paari nädala eest ka siserekordi 300 yardil, ajaga 31,2 sek. On ka kuulda olnud arvamisi, et Paddock hakata 400 ja 800 meetrit jooksmas. On aga ikka olnud nii, et Paddock jookseb idapoolses piirkonnas ja Woodring läänepoolses. Kõik katsed läinud suvel saada Paddocki võistlema

läänepoole, läksid nurja. Nüüd loodavad läänepoolsed mehed käesoleval suvel siiski kauaoodatud võistlust Paddocki ja Woodringi vahel näha saavat. Seda peetakse Ameerikas käesoleva hooaja suurimaks sündmuseks. Külal ta seda ongi, sest mehed on kindlasti maailma paremad. Kumb meestest parem, on raske öelda, Paddockil igatahes jätkub ka jõudu 200 meetri jaoks, olgugi et 200 m. nõuab sihvakamat meest kui Paddock. Omaltpoolt arvan, et Paddock võidab 100 yardi ja Woodring 220 yardi, — siis on mõlemad „paremad“. Ega kolmat maad enam kavassee võeta. Läänepool liiguvad siiski jutud, et Woodring lööb Paddockit ju 100 yardil. Eks saa näha.

Joe Ray — Albert G. Hill.

Teiseks suursündmuseks peetakse ameeriklase J. Ray ja Antverpeni võitja, inglase A. Hilli kokkusaamist keskmaadel. Ameeriklaste süda kipitab, sest eurooplased ei tahta J. Rayd tunnistada ilmameistriks ühel mailil, milleks nad teda nüüd Euroopasse, arvatavasti Inglis esivõistlustele, kavatsevad saata, et tema autoriteeti makma panna. Rayd loodetakse kergesti võitvat! Võistluste reklaam igatahes ärritab samalpalju ameeriklaste ja inglase meeli kui see hiljutine kuulus Prantsus-Ameerika poksivõistlus Euroopat ja Ameerikat.

Ägeduses unustatakse koguni teised maad, kellele ehk ka oleks sõna kaasa öelda maili esivõistlusel.

Sellele võistlusele tuleks kindlasti Soomest edustaja saata. See on sarnane

reklaamivõimalus, mis vastab olümpiaadile. Nüüd on Paavo Nurini kohustatud täielikult maili võistluse vastu treenerima ja pidama võistlust sama tähtsaks kui olümpiaadigi.

Joe Ray jookseb selleks liiga kangelt, käsivarred pingali ja ölad koos, et maili rekordi saavutada. Paari nädala eest nägin teda Bostonis võistlemas. Ajaks tuli 4 m. 20,4 sek., õige kõva võistluse juures. Sääli oli hää tema jooksupäeva tutvuneda. Samm on kena, kuid küünarnukid on laiaili kui lennuki tiivad.

Inglane Hill on stiililiselt parem ja temal on suuremad võimalused võitmiseks, kui see võistlus nende kahe vahel peetakse. Paavo võiks igatahes minna sinna ja maa nelja kaheksateistkümnega maha jooksta.

Shokolaadi ja kondiitri äri Heinmann, Kausmann & K^o

□ □ □ □ valmistab kõige paremaid saadusi □ □ □ □

OSTUKOHT JA KOHVIK

Narva maanteel № 32 ja Suure Karja tänaval № 4.

Üleilmiliste tõstevõistluste ümber.

ÜLEILMLISTE TÕSTEVÕISTLUSTE ÜLES- ANDMISE TÄHTAEG

on möödas. Ülesandeid tuli ainult kolmest riigist: Schveitsist, Saksamaalt ja Latviast, kokku 12 osavõtjat. Võib olla, et veel mõni ülesanne hiljaksjäämisega pärale jõuab (Prantsusmaa), kuid kindlasti loota pole kusagilt. Tuleb imestada, et nii lähedane naaber kui Soome, oma mehi võistleva ei saada, kuna neil ikka teadupärast mõned tõstjad on. Suurema väljamaa osavõtjate arvu puudumise põhjuseks oleks pikk teekond ja halb ühendus. Tähelepanemistväärt on ka asjaolu, et kõige kõrgema valu-

taga maad, nagu Rootsi, Hollandi, Belgia just rahapuuduse üle kurdavad ja sõidu ja ülespidamiskulusid nõuavad, kuna Belgia isegi päevapalkasid meestele (25 fr. päevas) häämeelega näeks.

*

LIIDU RASKEJÕUSTIKU OSAKOND

on soovitavaks tunnistanud, et üleilmilistel tõstevõistlustel oleks lubatud iga eritõstes viis katset (raskust), sennise kolme asemel ja iga raskust omakord kolm, sennise kahe korra asemel proovida.

*

Latvia rekordid tõstmises.

Tõste.	Sulgkaal.	Kergekaal.	Keskkaal.	Poolraskekaal.	Raskekaal.
Rebimine vasaku käega . . .	V. Laumanis . . . 134	R. Laumanis . . . 134 ^{1/2}	Muzeneeks . . . 153 ^{1/2}	Bumbulis . . . 171	Bumbulis . . . 171
" parema " . . .	Fridrichsons . . . 104	Jonas . . . 137 ^{1/2}	Jonas . . . 137 ^{1/2}	Vilemsons . . . 140 ^{1/2}	Grundmanis . . . 183 ^{1/3}
" kahe " . . .	Vevers . . . 183 ^{1/2}	Vevers . . . 183 ^{1/2}	Grauers . . . 207 ^{1/2}	Grauers . . . 207 ^{1/2}	K. Leilands . . . 232
Tõukamine vasaku käega . . .	Fridrichsons . . . 128 ^{1/3}	Jonas . . . 152 ^{1/3}	Freiberqs . . . 165 ^{1/3}	Freiberqs . . . 165 ^{1/3}	Grundmanis . . . 202 ^{3/4}
" parema " . . .	Vevers . . . 177 ^{3/4}	R. Laumanis . . . 201	Rauska . . . 215 ^{1/4}	Rauska . . . 215 ^{1/4}	Rauska . . . 215 ^{1/4}
" kahe " . . .	Vevers . . . 221 ^{1/2}	R. Laumanis . . . 256	Muzeneeks . . . 284	Muzeneeks . . . 284	K. Leilands . . . 293 ^{1/4}
Surumine " . . .	Vevers . . . 183 ^{1/2}	Vevers . . . 183 ^{1/2}	Muzeneeks . . . 207 ^{1/2}	Muzeneeks . . . 207 ^{1/2}	K. Leilands . . . 232

Märkus: Riia rekordid (Krause, Neuland!) on hulga suuremad Latvia omist.

AD. PLUM.

ROOTSI ESIVÕISTLUSI TÕSTMISES.

peeti Eskilstunas märtsi lõpul. Esimest korda käsitati „bergkangi“. Võistlustel puudus parem raskekaalu tõstja Beisher.

Tagajärjed olid:

Võistleja	Kaal	Rebimine ühega	Tõukamine ühega	Tõukamine kahega	Kokku
G. Dahiroth	Sulg	122,2	146,4	213,5	482,1
M. Olovsson	Kerge	146,4	176,9	237,9	561,2
G. Teljstedt	Kesk	141,3	176,9	274,5	592,7
E. Carlsson	Poolrask.	170,8	195,2	292,8	658,8
E. Svensson	Raske	176,9	195,2	280,6	652,7

Võistlustel käsitati arvatavasti Antverpeni n. n. Panesi-süsteemi, millest ka väiksed tagajärjed tõugetes tingitud.

Võimlemise ja spordi abinõud,
iseäranis koolidele

V. Resev-Resel

Toompuiestee 19, Tallinn.

Spordist Venemaal.

ESIVÕISTLUSI KIIRUISUTAMISES

peeti Moskvast. Esimesel päeval, 18. veebruaril, olid tagajärjed: 500 m. — 1. Jakov Melnikov 46 sek., 5000 m. 1. Platon Ippolitov 8 min. 54 sek.

Ad. Plum.

*

POKS.

Vene esivõistlusi korraldas Kehalise Kasvatuse Osakond (Отдѣлъ физическаго воспитанія), mille ruumides ka võistlusi peeti.

Võitjateks tulid:

Kukk-kaalus: Komkov (Narofominsk), võitis II roundil.

Sulgkaalus: Tjulpanov (O. L. L. S.), — II roundil.

Kergekaalus: Iljushin (O. L. L. S.), — I roundil.

Kerges keskkalaalus: Nikolajev (O. L. L. S.), III roundil. —

Keskkalaalus ei olnud tuntud sporditegelasel, komissar-instruktoril Nikiforov'il, vastast, mille tõttu ta raskesse kaalu üle läks.

Poolraskekaalus: Fomin, (O. L. L. S.), võitis III roundil.

Raskekaalus võitis Nikiforov suure ülekaaluga Ankudinovi (varemalt tuntud maadleja).

G. Z.

*

ESIVÕISTLUSI SUUSATAMISES

peeti samuti Moskvas 10. Märtsil s. a. Võistlusmaa pikkus oli 30 km., ja algas ja lõppes hüpodroomil, kus mõlemil puhul 2 ringi sõideti. Esimeseks tuli kõva võistluse järel Serebrjakov, M. K. L. (Moskva Suusaklubi), ajaga 2 t. 26 min., teiseks Grigorjev, S. K. L. (Sokolnitshij Suusaklubi), ajaga 2 t. 26 min. 0,5 sek., kolmandaks Brandt, O. L. L. S. (Suusaspordi Harrastajate Selts), ajaga 2 t. 28 min. 0,9 sek. Tuleb tähendada, et võistlus kogu aja kahe esimese vahel väga kõva oli. Nii jõudis esimesena hüpodroomile Grigorjev, temast mõnikümme meetert järel Serebrjakov. Vast 100 meetert enne finishi suudab S. ettejõuda. Ilm oli halb, sadas värsket lund, suusad ei libisenud.

G. Z.

„PIKK JUKU“

Akeli foto.

Johann Reimann, kellest võiks kasvu ja võimiste poolest ilma kuulsus kerkida, kui aga mehele soodsad harjutamistingimised loodaks. Toodud ülesvõte on tehtud end. sõjaväe spordi kursustel, kus Juku õpilaseks oli ja ühe väikse tragi saarlasega poksima läheb. Ümberringi näeme mitmeid meie praegusi paremaid sportlasi.

NOORTE ALALT.

(Ilmumisega viibinud).

„Päevalehe“ 24. märtsi numbris seisab teade keskkoolide spordiringide liidu asutamise kohta, mida laiaulatuslise põhikirjaga tahetakse varustada ja ülemaailseks moodustada.

Tekib küsimus, kas on kavatsetav organisatsioon küllalt otstarbekohane ja suudab lähendada ja teostada neid ülesandeid, mida noored näevad, s. o. mis võimaldaks noortele tarvilist arenemist kehalise kasvatusel.

Organisatsiooni vastu ei võiks põhimõtteliselt midagi olla, kuid noored, kelle pääülesandeks olgu vaimline ja kehaline arenemine, ei tarvitse oma vaba aega sarnaste organisatsioonide tööde ja muredega koor-

mata, kuna nad viimaks kogu kasvamisea kallist aega kipuvad omale nõudma, ja isiku arenemine selle all raskesti kannatada võib. Ka on meie kehalise kasvatusel küsimused alles selgimata ja noored võiksid hõlpsasti eksiradadele sattuda.

Meil on olemas mitmed spordiliidud eri aladel ja lähemas tulevikus on veel uusi oodata. Neis töötavad juba suurema vilumusega ja elukogemustega mehed. Oleks otstarbekohasem noortel kontakti luua nendega, organiseerimis- ja korraldamistööd nende hooleks jättes, et oma vaba aega päevamuredest vabana isiklikeks arenemiseks kasutada. Väljamaalgi on see nii.

Hapsalsius.

Noorte deviisid.

Kirjutatud Peeterburgis, 1. Mail 1910.
(Vana — kirjakastist).

Põlvekaapimist ja orjameelsust mina vihkan
Iseseisvat väärtust aga ülistan.

Laimja libekeelet ettetükkimist ma põlgan
Ausa töö eest aga ausat palka nõuan.

Ei küürus seljal ma rooma „suurte“ ees
Ega suitseta neil iial viirukit.

Ei jookse aga ühes ka rahva karjades
Ega süüda enamusel siirupit.

Ma igal asjal annan õige nime
Ja valet avalikult valeks tunnistan.

Kui inimeste kohtumõistja, Jumalus, on pime
Siis tühiseks ka nende kohut tunnistan.

Ma vaba tõde ainult üle kõige sean,
Kuigi tema manitsust pean huulma vaenluses,
Ja seda kohtumõistjat kardan, — pühaks pean
Kes head ja kurja tasub südames.

— Vana —

T. KOLEHMAINEN,
jooksu võitja.

Akeli foto

MARATHONI JOOKS 1921 AASTAL
:: :: :: TALLINNAS :: :: ::

JOOKSU START

Vasakult: Kolehmainen, Laaksonen,
Osterode, Sinkel.

O. LAAKSONEN
Soome tööväe sportlane,
osavõtja marathoni jook-
sust.

Liidu teated.

SÜVISE HOOAJA KAVA.

APRILL.

- 1—2. Järvamaa esivõistl maadlemises. „Maleva“ Paides.
- 23. Murdmaa jooks. — „Kalev“ Tartus.
- 30. Teatejooks ümber Tallinna — „Kalev“ Tallinnas.
- Murdmaajooks. — „Lembit“ Türil.
- 29—30. Maailma esivõistlused tõstmises. — „Kalev“ Tall.

MAI.

- 1. Murdmaa jooks. — „Kalev“ Rakv.
- 6—7. Lõuna-Eesti esivõistlused raskejõustikus. — „Kalev“ Tartus.
- 7. Eesti esivõistlused murdmaa jooksus. — E. Spordi liit Tallinnas.
- 13—14. Kergejõustiku võistlused. — „Tervis“ Pärnus.
- 14. Murdmaa jooks. — „Kalev“ Tall.
- „ „ „Kalev“ Narvas.
- „ „ „Maleva“ Paides.
- 27—28. Kergej. võistl. „Kalev“ Narvas.
- „ „ „Maleva“ Paides.
- „ „ „Kalev“ Tartus.

JUUNI.

- 18. Rahvusvahelised kergej. võistl. — „Kalev“ Tall.
- Narva esivõistlused tunnijooksus. — „Võitleja“ Narvas.
- 24—25. Harjum. esivõistl. ujumises. — „Kalev“ Tallinn
- Narva esiv. ujumises. — „Kalev“ Narvas.
- Järvam. esiv. ujum. — „Lembit“ Türil.
- Kergej. võistl. — „Maleva“ Paides.

JUULI.

- 1—2. Eesti esivõistl. 10-ne võistluses, tunni- ja teatejooksudes. — Eesti Spordi liit Tallinnas.
- 8—9. Eesti esivõistlused ujumises. — Eesti Spordi liit Tallinnas.
- Kergej. võistl. — „Kalev“ Rakveres.
- 15—16. Järvamaa esivõistl. kergej. — „Lembit“ Türil.
- Tartumaak. esiv. ujumises. — „Kalev“ Tartus.
- Raskej. võistlused. — „Tervis“ Pärnus.

23. Virumaak. esivõistl. ujumises. — „Kalev“ Narvas.

29—30. Virumaak. esivõistl. kergej. — „Kalev“ Rakveres.

AUGUST.

5—6. Tartumaak. esivõistl. kergej. — „Kalev“ Tartus.

Tartumaak. esivõistl. raskej. — „Kalev“ Tartus.

Viljandimaak. esiv. kergej. — „Viljandi Spordi Ühing“ Viljandis.

Pärnumaak. esiv. ujumises. — „Tervis“ Pärnus.

Kergej. võistl. — „Kalev“ Narvas.

18—20. Eesti esivõistlused kergejõustikus. — Eesti Spordi Liit Tallinnas.

26—27. Pärnumaak. esiv. kergej. — „Tervis“ Pärnus.

SEPTEMBER.

2—3. Rahvusvahelised kergej. võistl. — „Kalev“ Tallinnas.

9—10. Kergej. võistlused. — „Kalev“ Rakveres.

Rahvusvahelised kergej. võistlused. — „Kalev“ Tartus.

23—24. Rahvusvahel. raskej. võistl. — „Kalev“ Tartus.

Kergej. võistl. — „Võitleja“ Narvas.

Teatejooks ümber Paide. — „Maleva“ Paides.

Mitmesugust.

SPORTLINE LÄHINEMINE VENEMAAGA.

Eesti Jalgpalli Liit pööras hiljuti Vene jalgpalli liidu poole, temale esimest Vene rahvusvahelist mängu lubada. Nüüd on h-ra Duperroni, mainit liidu esimehe, käest kiri tulnud, õige sõbralikus toonis, milles lootust avaldakse, et Vene koondud meeskond, kui Valitsusvõimude või Fifa (Rahvusvahelise Jalgpalliliidu) poolt takistusi ei tule, mai või juuni algul Tallinna võistlema sõidaks ja omalt poolt Eesti meeskonda augusti või septembri kuus vastukülaskäigule ootaks Peterburi, misajaks sääl uus staadion kesklinnas valmis saavat (Vene valuuta juures!). Kui Vene koondusmeeskonna kokkusaadmine ei õnnestaks, sõidaks Tallinna Peterburi meeskond, kes Venemaal kõige kõvem olla.

Mõlema riigi valitsusvõimude poolt vist igatahes takistusi ei tule, vast ehk ainult Fifa poolt, kes mineval sügisel Rootsi—Vene vahelise mängu ära keelas. Muidugi ripub see omakord üldisest poliitilisest konjunktuurist ja liitriike seisukohast Venemaa vastu.

*

MAGDEBURGI UJUMISVÕISTLUSED.

Ilmarekord 400 m. rinnulujumises.

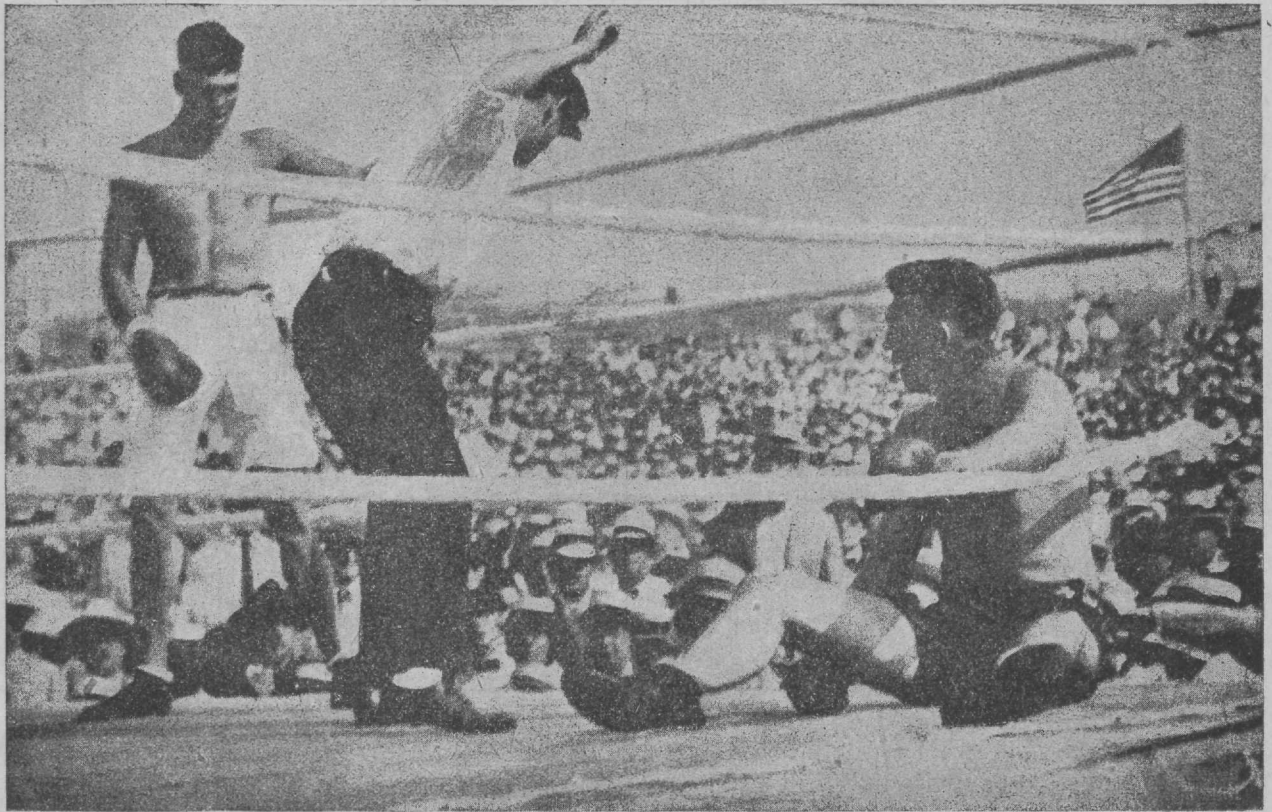
Magdeburgi rahvusvahelistel ujumisvõistlustel (vaata ka „Spordileht“ Nr. 13) ujus Rademacher (Saksa) 400 meetert ajaga 6 m. 12,4 sek., mis uus ilmarekord on. Sada meetert läks — 1 m. 22 sek., 200 m. — 2 m. 57,4 sek. 50 meetert rinnuli ujus Sipos (Ungari) ajaga 33,8 sek., mis

ka ilmarekord on. 100 m. seljali näitas Fröhlich (Saksa) aega 1 m. 14,8 sek. 200 m. vabalt ujus Arne Borg 2 m. 25,4 sek., mis uus Rootsi rekord on.

*

EEARL J. THOMSON
ilma parem tõkkejooksja.

Jess Willard ja Jack Dempsey matsh Toledos, Ameerikas, 4. 7. 1919 a.
kus Willardil kaob isu võistlust jätkata.

BERLIIN—HAMBURG

on võistelnud jalgpallis 4—1 eelmise võiduga. Poolaeg 2—0. Hamburg sai oma ainsa gooli karistuslöögist. Päältvaatajaid 40.000.

*

BELGIA VÕITNÜD HOLLANDIT.

Belgia ja Holland võistlesid jalgpallis 26. märtsil Antverpeni stadionis. Poolaeg 2—0 ja kogu mäng 4—0. Belglased mänginud eeskujulikult. Päältvaatajaid 40.000.

*

SAKSA—SCHVEITS

on mänginud samal päeval tagajärjega 2—2.

*

ROOTSI SISEESIVÕISTLUSTEL HOOTA HÜPETES

on H. E. Nilsson näidanud kõrgushüppes tagajärge 1.46 m. ja kaugushüppes A. Sjöberg 3.13 m.

*

NORRA SISEESIVÕISTLUSTEL

on T. Nielsen hüpanud hoota kõrgust 1.51 m. ja hoota kaugust 3.13,5 m.

*

SOOME SISEESIVÕISTLUSTEL

võitis V. Eskola hoota kõrgushüppe 1.42, 5 m. ja hoota kaugushüppe 3.13 m.

*

CAMBRIGDE—OXFORDI

vaheline kargejõustiku võistlus on lõppenud eelmise võiduga, 9 punktiga 1 vastu.

Tagajärjed olid:

100 yardi — Abrahams, C., 10,2 sek.
1 mail — Stallard, C., 4 m. 22,4 sek.
Kuulitõuge — Reese, O., 11,83 m.
Kaugushüpe — Abrahams, C., 6,70 m.
120 y. tõkkeid — Pardridge, C., 16 sek.
3 maili — Seagrove, C., 15 m. 2,6 sek.
440 yardi — Butler, C., 51,2 sek.
Kõrgushüpe — Burns, C., 1,78 m.
880 yardi — Mountain, C., 2. m. 00,4 sek.
220 yardi tõkkeid — Bristove, C., 26,2 sek.

H. TAMMER RASKUST HEITMAS

Akeli foto.

See oli Cambridge'il 26 kord võita. Oksford on võitnud 23 korda. 5 korda on võidud jagunenud ühetasaselt.

*

TALLINNA JALGPALLI KLUBI

sõidab 22-sel s. k. p. Riiga võistlema, kus tal kaks matshi on: esimesel päeval Unioni ja YMCA koondud meeskonnaga ja teisel päeval YMCA meeskonnaga.

*

K. BULOTA (BULAT),

endine Tallinna Kalevi parem rattasõitja on, nagu toimetusele saadetud leedu spordilehest „Lietuvas Sportas“ näha (K. Bulota on Leedu alam praegu), Berliinis jalgrattavõistlustel esinenud ja kaunis häid tagajärgi näidanud. 500 meetris olnud esimene sakslane Grundas 54 sek., teine Müller 56 sek., kuna Bulota aeg 57,2 sek. olnud.

*

Otsekohe vabrikust tellides saate Teie spordiabinõud

kõige odavamini!

O. Y. Urheilutarpeita,
Helsinki.

Esitajad Eestis:

H-ra J. Willemson, Tallinnas, tel. 10-02 ja
A. Kukkk, Helsingis.

INGLISMAA VÕITNUD PRANTSUS-
MAAD 16—0.

Hiljuti peetud võistlustel olla Inglismaa võitnud Prantsusmaad 16—0, missugune tagajärg üldse rekord on maadevaheliste jalgpalli võistluste ajaloos.

□ □ □ NALJAKS □ □ □

VANAD TUTTAVAD.

Kusagil jalgpallivõistlusel kohtavad üks-teist kaks herrat. Mõlemid näivad teineteisele tuttavad olevat.

„Vabandage“ algab üks, „kas ei ole meie ju kunagi varem üksteisega tuttavaks saanud. Kas ei olnud Teie ilmasõjas X-mäe äravõtmisel?“

„Ka mulle näib, et meie varem kusagil kohtand oleme . . . Ha, Teie olite ju ka sääli kui meie seisukoht õhku lasti. Siis see oli, Teie lendasite alles ülespoole kui mina juba alla kukkusin.“

*

TÕUSIKUD KABAREES.

— Kuule Kustas, see muusika pole ka midagi väärt, mängib ikka üht ja sedasama.

— He, he, hee, ei sul ole ka muusikatunnet, see on ju ventilator.

